Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Шанба сони

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 95 (9841). ● 1990 йил 19 май ● Баҳоси 5 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети студент ёшлар орасида фаннинг нуфузини ошириш, студентларнинг муваффақиятли ўқишини рағбатлантириш, республиканинг атоқли фан арбоблари ҳаёти ва фаолиятини тарғиб қилиш мақсадида СССР илмий ва инженерлик жамиятлари Ўзбекистон республика ҳайъатининг айрим фанларни ўрганишда алоҳида истеъдод намоён қилган «Республика олий ўқув юртлари студентлари учун фан арбоблари номидаги стипендияларни таъсис этиш тўғрисида»ги таклифини кўриб чиқди ва қўллаб-қувватлади.

В. И. Ленин номли Тошкент давлат университетида: математикани ўрганувчи студентлар учун — академик В. И. Романовский номидаги; физикани ўрганувчи студентлар учун — академик У. О. Орифов номидаги, химияни ўрганадиган студентлар учун — О. С. Содиқов номидаги;

Беруний номли Тошкент политехника институтида: геологияни ўрганувчи студентлар учун — академик Ҳ. М. Абдуллаев номидаги; химияни ўрганувчи студентлар учун — академик А. М. Музаффаров номидаги; энергетикани ўрганувчи студентлар учун — академик М. З. Ҳамидхонов номидаги; қурилиш индустриясини ўрганувчи студентлар учун — академик М. Ўразбоев номидаги;

Тошкент машинасозлик институтида: машинасозликни ўрганувчи студентлар учун — академик Х. А. Раҳматуллин номидаги;

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида: академик М. А. Ҳожинова номидаги стипендиялар таъсис этилади.

* * *

Муҳаммад Тарағай Улуғбек туғилган куннинг 600 йиллигига бағишланган юбилей тантаналарига тайёргарлик масалалари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида муҳокама қилинди. Буюк олимнинг юбилейи мамлакатнинг маданий ва ижтимоий ҳаётида катта воқеа бўлади, ўзбек халқининг илмий ва тарихий меросини тарғиб қилиш ишига хизмат қилади.

1994 йилда ўтказиладиган юбилей тантаналари муносабати билан Улуғбекнинг Самарқанддаги бутун дунёга машҳур астрономия обсерваториясини, Самарқанд, Бухоро ва Ғиждувонда Улуғбек мадрасасини таъмирлаш ва тиклаш, Тошкент марказида Улуғбекка ёдгорлик ўрнатиш режалаштирилган. Буюк алломанинг асарлари ўзбек ва рус тилларида босиб чиқарилади, совет ва чет эл олимларининг Улуғбек ҳақидаги китоблари туркуми нашр этилади, Улуғбекнинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган бадиий фильм яратилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига Улуғбек юбилейини ЮНЕСКО планига киритиш, СССР Фанлар академиясининг Улуғбек номидаги мукофоти ва медалини таъсис этиш, юбилей тангаси чиқариш тўғрисида тавсиянома билан иттифоқ идораларига мурожаат қилиш топширилди.

Юбилей тантаналарини ва халқаро илмий конференцияни Самарқанд, Тошкент ҳамда Москвада ўтказиш режалаштирилмоқда.

Ўзбекистон ва жаҳон:

ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон ривожланган капиталистик мамлакатларнинг фирмалари билан ўзаро манфаатли ташқи иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш соҳасида фаол иш олиб бормоқда.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов Англиядаги АВТ интернэшнл лимитед фирмасининг вакили Ш. Шанавазни қабул қилди. Ҳамкорликнинг мумкин бўлган йўналишлари ва шакллари муҳокама қилинди.

Республика давлат план комитетида иккала томон мутахассислари иштирокида кенгаш бўлди, унда АВТ интэрнэшнл (Буюк Британия) билан Ўзбекистон корхоналари, ташкилотлари ўртасида муносабатлар ўрнатиш ва ривожлантиришнинг конкрет чора-тадбирлари белгиланди, бу чора-тадбирлар тегишли муддат протоколида таъкидланди. Ҳужжатда қишлоқ хўжалик ва минерал хом ашё базасида тайёр буюмлар ишлаб чиқариш, ташқи иқтисодий алоқалар соҳасидаги кадрларни, мутахассисларни тайёрлаш, тузилиши мумкин бўлган қўшма корхоналарни пул билан таъминлаш каби йўналишларда ҳамкорлик қилиш имкониятлари чуқур ўрганилганлиги акс этди. Мазкур йўналишдаги ҳамкорликни, шунингдек бошқа йўналишларда мумкин бўлган ҳамкорликни амалга оширишга доир конкрет тадбирлар ҳақида аҳдномага эришилди.

(ЎзТАГ).

ЗАМОНДОШИМИЗ

Педагогика соҳасида бой тажриба тўплаган Тўғоной Аъзамованинг пойтахтимиздаги 96-ўрта мактабда тил ва адабиётдан дарс бераётганига 30 йилдан ошди. Бу вақт мобайнида жонкуяр муаллима ёш авлодга пухта билим ва тарбия бериш борасида катта ҳурмат, эътибор қозонди.

Заҳматкаш ўқитувчи ўзининг меҳрибонлиги, камтарлиги, талабалари қалбига йўл топишдаги маҳорати туфайли ўқувчиларда фанига иштиёқ уйғота олди. У ўқитган болалар орасидан тил ва адабиётга ҳавас қўйиб, олий ўқув юртларида билим олаётганлар ҳам анчагина.

Т. Аъзамова методист ўқитувчи сифатида Шаҳло Азимбоева ва Нафиса Насриддинова каби баркамол шогирдлар тарбиялади. У ана шу жонкуяр издошлари билан фахрланади.

Суратда: Тўғоной Аъзамова.

П. ЭРГАШЕВ сурати.

ПАХТА ДАЛАСИГА—ЭЛЕКТР МАЙДОНИ ОРҚАЛИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг энергетика ва автоматика институти олимлари пахта далалари ҳосилдорлигини ошириш учун курашда электр майдонидан фойдаландилар. Улар толадан тозаланган чигитни саралайдиган ва унга юқори кучланишли ток билан ишлов берадиган махсус қурилма ишлаб чиқдилар.

Янги усул уруғликларнинг биологик хусусиятларини фаоллаштириш имконини беради, уларнинг ўсишини тезлаштиради. Синовларнинг кўрсатишича, электр майдони ёрдамида ҳар гектар пахта майдони ҳосилдорлигини 4—6 центнер кўпайтириш мумкин.

(ЎзТАГ мухбири).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг фармонидан сўнг

БОЛАЛАР ДАВЛАТ ҲИМОЯСИДА

ЯҚИНДА матбуотда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг дастлабки фармони эълон қилинди. Ана шу фармонга мувофиқ 1990 йилнинг 1 июлидан бошлаб жумҳуриятимизда кўп болали оналарга бериладиган нафақа миқдори икки баробар ошади. Шу муносабат билан биз вилоят социал таъминоти пенсия ва нафақалар бўлими бошлиғи С. Қ. ҚОДИРОВАдан янги фармоннинг асосий хусусиятларини шарҳлаб беришни илтимос қилдик.

— Аввало жумҳурият Президентининг айнан кўп болали оналарга кўрсатаётган ғамхўрлигидан барча оилалар, шахсан биз жуда мамнун бўлдик. Бу фармон яна шуниси билан диққатга сазоворки, биз илгарилари фақат иттифоқ миқёсидаги қарор ва буйруқларни кўркўрона бажарардик. Ваҳоланки уларнинг кўпчилиги бизнинг шароитларимизга мос келмасди. Масалан шу вақтгача кўп болали оналарга ҳам СССР Олий Совети Президиумининг 1947 йилда чиқарилган фармони асосида нафақа берилардн. Ўша фармон чиққанидан бери орадан 43 йил вақт ўтган. Давр ҳам, эҳтиёж ва талаб ҳам ўзгарди. Лекин гўдакка бериладиган овқат пулини ҳам кўтармайдиган нафақа пулининг миқдори ўзгармади. Эндиликда улар социал жиҳатдан бир мунча ҳимояланган бўладилар, дея олишимиз мумкин. Негаки янги фармонга мувофиқ тўрт фарзандли ҳар бир оила кўп болали ҳисобланади.

Энди нафақанинг миқдорига тўхталсак. Илгари улар тўртинчи фарзандлари бир ёшга тўлганидан бошлаб, ойига бор йўғи тўрт сўм нафақа ола бошлардилар. Энди эса бу пул миқдори яна тўрт сўмга кўпаяди. Тўғри бу айримларга арзимайдиган туюлиши мумкин. Лекин жумҳуриятимизда ҳар бир оилада болалар сони кўплигини ҳисобга олсак ёрдам сезиларли эканлиги яққол кўринади. Масалан 1 июлдан бошлаб олтинчи фарзанд учун бериладиган нафақа 7 сўм ўрнига — 14 сўмга етади. Ўнинчи фарзанд учун эса оналар 12 сўм 50 тийин ўрнига — 25 сўм оладилар ва ҳ. к.

Сўзимни исботлаш учун Янгийўл ноҳиясининг Гулбаҳор қўрғонида истиқомат қилувчи 12 фарзанднинг онаси Фарида Эшоновани кўрайлик. У илгари ўн биринчи, ўн иккинчи фарзандлари учун ҳар кварталда тўқсон сўмдан пул оларди. 1 июлдан бошлаб 320 сўм оладиган бўлади. Ёки мана Бўстонлиқ ноҳиясининг Қўшқўрғон қишлоғида яшовчи тўққиз фарзанднинг онаси Айтгул Қуттибоева шу кунгача саккизинчи фарзанди учун ҳар кварталда ўттиз сўм, тўққизинчи фарзанди учун эса 37 сўм 50 тийин нафақа оларди. Энди умумий миқдорда 135 сўм оладиган бўлади. Энг муҳими оналаримиз нафақани илгаригидек боласи то беш ёшга тўлгунича тўлиқ олаверадилар. Лўнда қилиб айтганда шу кунгача вилоятимиздаги кўп болали оналарга йилига 7,7 миллион сўм миқдорида нафақа пули сарфланарди. Энди бу икки баробар ошди. Бизнингча бу озмунча маблағ эмас. Ҳозир биргина вилоятимизнинг ўзида 56 минг 31 нафар кўп болали она бор. Улар иқтисодий жиҳатдан кам таъминланган оилаларнинг асосий қисмини ташкил этади. Шундай экан кўп болали оналарга тўланадиган нафақа миқдорини кўпайтириш тўғрисидаги фармон унда айтилганидек ёш авлоднинг ўсиш шароитларини яхшилаш, шунингдек социал адолатни мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб ўйлаймиз.

ПАЙСАЛГА СОЛИШМАСА...

Суҳбатдошим Усмон ака Ғуломов ҳақида ўғиллари Анвар, маҳалладошларидан жуда кўп эшитганман. Жасур разведкачи, гвардиячи полк жангчиси бўлган бу одам Берлин учун бўлган жангларда қатнашган. Нуйбург шаҳрида бир неча ой комендантлик қилиб, сўнгра кўкрак тўла орден ва медаллар билан Тошкентга қайтган. Урушда орттирган жароҳатлари туфайли II группа ногирони бўлиб қайтган.

— Урушдан сўнг айрим корхоналарда ишлаб кўрдим. — деди у. Охири бўлмади, соғлиғим кўтармади. Ҳарбий комиссариатдагилар такрор тиббий кўрикдан ўтказиб, II группа ногирони деб ҳужжат беришди. Мана ўшандан бери борига шукур қилиб умр кечириб келаяпмиз.

— Мана, куни кеча сиз ва сизга ўхшаш Улуғ Ватан уруши ногиронларига, қатнашчиларига, байналмилалчи жангчиларга ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига совет халқининг Улуғ Ватан урушидаги Ғалабасининг 45 йиллиги байрам қилиниши муносабати билан қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг Фармони эълон қилинди. Танишиб чиққан бўлсангиз керак. Хурсандмисиз?

— Аввало, биздай кўнгли шикаста, йилдан-йилга сафлари камайиб бораётган уруш ветеранларига шундай иззат-икром кўрсатилаётган экан, бундан қувонмай бўладими. Минг раҳмат. Лекин айрим ташкилотлардаги раҳбарларнинг бундай фармонларга муносабати кишини ҳайрон қолдиради.

Кўпчилик ишлайдиган уруш қатнашчилари байрам арафасида ҳамманинг диққат-эътиборида бўлишди. Совғалар олишди. Менга ўхшаган ишламайдиганлар эса четда қолди. Фармонда «Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари Улуғ Ватан уруши қатнашчилари бўлган ишламаётган пенсионерлар учун ижтимоий-маданий тадбирларга ажратилган маблағлар ҳисобидан совға сотиб олсинлар» деб жуда аниқ қилиб ёзиб қўйилганига қарамай, баъзи ўртоқлар ҳамон алоҳида кўрсатма кутиб ўтиришибди. Жумладан, биз кексаларга Киров ноҳия социал таъминот бўлими эътибор берса керак, деб борувдим... Уларга ҳали уруш ногиронларига совға берилсин, деб алоҳида буйруқ келмаганмиш. Ана энди бир танангизга ўйлаб кўринг, гап фақат совғадами? Президент имзоси билан олий фармон чиқарилса-ю, бу ердагилар пайсалга солиб ўтиришса. Яқинда газетада ўқиб қолдим. Тошкентнинг ўзида 240 мингдан зиёдроқ ветеран яшар экан. Шулардан 26 минги уруш ветерани, яна 3 минги байналмилалчи жангчидир. Шунча одамнинг кўнглини бирваракайига олиб бўлмаслиги тушунарли. Шундай экан, биз яхши ўзгаришлар бўлишига умид қиламиз. Янги имтиёзлар барча уруш ветеранларининг шахсий ҳаётида жиддий ўзгариш ясайди деб ҳисоблайман. Фақатгина бу олижаноб ишни охирига етказувчилар ҳаммани сарсон қилмай, пайсалга солмай амалга оширсалар бас.

М. МИРАЛИЕВ.

• XXIV Тошкент вилоят партия конференцияси олдидан

ЎЗИМИЗГА БОҒЛИҚ

Маълумки, бир неча кундан сўнг XXIV Тошкент вилоят партия конференцияси ўз ишини бошлайди. Ушбу анжуман олдидан махсус мухбиримиз Неъмат Рафиқов ВАСХНИЛ академиги, Ўзбекистон Фанлар академиясининг «Биолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори, вилоят партия конференцияси делегати **Абдували Имомалиевич ИМОМАЛИЕВ** билан суҳбатлашди.

— Абдували Имомалиевич, ҳозир партиямиз ва жамиятимизда қайта қуриш кетмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, бу жараён жуда мураккаб кечмоқда. Шу қайта қуришнинг бориши сизни қониқтирадими?

— Қайта қуришнинг бориши бизнинг ўзимизга боғлиқ. Дастлабки қадамлар анча суст борган бўлса эндиликда жумҳуриятимизда бу одим бироз бўлса-да тезлашгандек бўляпти назаримда. Лекин қайта қуришнинг кўнгилдагидек кетмаётганлигига сабаб айрим кишиларнинг оғизда бошқача гапириб, амалда бутунлай тескари иш тутаётганликларидан бўлса керак. Биз ҳозирги қайта қуриш даврида биринчи навбатда шундай «гапдон»лардан қутулиб, уларга зарба беришимиз керак. Чунки биз уларни ҳозирги қайта қуриш даврининг мухолифлари деб ҳам баҳолашимиз мумкин.

Қайта қуришнинг асосий ташкилотчиси Коммунистик партиямиз айни пайтда ўзининг йўл қўйган хатоларини тан олган ҳолда уни тузатиш учун барча чораларни ишга солмоқда. Бу мураккаб жараён ҳамма ерда турлича кечмоқда. Айрим партия ташкилотлари давр талабидан келиб чиқиб ҳаракат қилишмоқда. Баъзи ерларда эса давр талабини сезиш ва аҳволни яхшилаш кўнгилдагидек эмас. Шунинг учун ҳам ўша ерларда қайта қуриш суст кетмоқда. Менинг фикримча, бу ишда жойлардаги бошланғич партия ташкилотларининг масъулиятини ошириб, уларга кўпроқ мустақиллик бериш керак.

Яна бир масала, қайта қуришдан илгари ҳам айрим корхоналарда раҳбар яхши танланганлиги ҳамда кадрлар салоҳияти кучли бўлганлиги учун ишлар яхши кетаётганди. Лекин биз охирги пайтда шундай корхоналарга ҳам иш ёмон кетаётган жойлардаги каби талабни бир хил қўйдик ва ишни қайта қуриш талаби асосида олиб борасан, дея уларни қийин бир аҳволга солиб қўйдик. Бу менимча нотўғри. Биз фақатгина давр талаби даражасидан орқада қолган корхоналардангина ўз ишларини қайта қуришни қаттиқ туриб талаб қилишимиз керак.

Яна бир ҳолни афсусланмасдан гапирмаса бўлмайди. Биз дастлаб қайта қуриш шиори остида кўпгина коммунистларни ноҳақ жазолаб, партия сафларидан ўчирдик. Ҳатто айримларини иши судга ҳам оширилди. Бундай йўл тутиш қайта қуриш тараққиётига фақатгина раҳна солади.

— Ҳозир сиз бошқараётган илмий муассасада иш қайта қуриш талаби даражасида олиб борилаяптими?

— Бизнинг илмий муассаса коллективи, жойлардаги бошланғич партия ташкилотларимиз имкони борича бунга ҳаракат қилишмоқда. Жумҳуриятимиз асосан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришга ихтисослашганлиги учун ҳам бизга алоҳида масъулият юкланган. Олимларимиз айни кунларда биологиянинг асосий тармоқларини ривожлантиришга алоҳида эътибор беришмоқда. Қарамоғимизда учта совхоз бўлиб, умумий, ишчи-хизматчиларимиз сони 7 минг кишидан иборат. Биз ғўза, беда ҳамда дуккакли ўсимликларнинг янги навларини етиштириш ҳамда уларнинг ўсиш жараёнини тезлаштириш устида тадқиқот ишларини олиб бормоқдамиз. Яқинда ғўзанинг янги «Юлдуз» деб номланган навини деҳқонларимизга етиштириб бердик. Шу билан бирга АН-510, АН-410 навлари районлаштирилди. Олимларимиз яқин орада яна бир янгилик яратишди. Маълумки, илгариги пайтларда маҳаллий ўғит тўлиқ чиритилган ҳолда майдонларга сепиларди. Олимларимиз эса маҳаллий ўғитнинг ярим чиритилган ҳолда қўллаш яна ҳам яхши самара бериши ҳақидаги назарияни яратдилар. Ўйлайманки, бу янгилик ўзининг яхши самарасини беради.

— Маълумки, фан ютуқлари ишлаб чиқаришга татбиқ қилингандагина кучга киради. Бу жараённи қанчалик тезлатиш олимларга, қолаверса, улар билан бевосита иш олиб бораётган кишиларга боғлиқ. Шу борада қандай ишлар қилиняпти?

— Гапингизда жон бор. Шу боисдан ҳам биз жумҳуриятимизнинг турли регионларидаги қишлоқ хўжалик ходимлари билан яқиндан алоқа боғлаб ишламоқдамиз. Ходимларимиз ўша жойларнинг ўзида туриб маҳаллий шароитни ҳисобга олган ҳолда фаолият кўрсатмоқдалар. Бизда айни кунларда «Фитотрон» қурилишининг лойиҳаси ҳам тугалланди. Умумий қиймати 42 миллион сўмлик бўлган ушбу иншоот нафақат жумҳуриятимизда, балки Иттифоқимизда ҳам ягона қурилишлардан ҳисобланади. Ушбу қурилиш битса янги нав яратишимиз жараёни бир неча баробар тезлашади. Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлаб ўтиш кераккн, биз кўп пайтларда ҳамма ишнинг ечими кадрларга боғлиқлигини кўпинча такрорлаймиз. Шунинг учун ҳам фанимиз учун етук мутахассислар тайёрлаш шу куннинг энг муҳим масалаларидан биридир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда қабул қилган қарори кадрлар тайёрлашда биз учун муҳим дастуриламал бўлиб хизмат қилади. Айни кунларда биз фан ютуқларини ишлаб чиқаришга тадбиқ қилиш учун қанчалик ҳаракат қилсак, фанимизнинг келгуси заҳматкашлари ҳақида ҳам шунчалик кўпроқ ўйлашимиз керак.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, бизнинг илмий-ишлаб чиқариш бирлашмамиз замонавий жиҳозлар билан тўла таъминланмаган. Бунинг устига ходимларимизнинг маошлари жуда паст даражада. Биз бу муаммоларни ҳал қилмай ҳеч қачон яхши натижаларга эриша олмаймиз.

Оила, маҳалла, жамият

Уй-боғчалари — жон роҳати

Диққат: янгилик

ҲОЗИРГИ кунда жумҳуриятимизда, шу жумладан, вилоятимизда халқ таълими системаси ниҳоятда ночор аҳволда эканлиги барчага маълум. Бу манзара болалар боғчалари борасида янада яққолроқ кўзга ташланади. Хусусан, вилоятимизда мактабгача тарбия муассасаларининг етишмаслиги туфайли 20 минг бола навбатда турибди. Шаҳар ва ноҳиялар раҳбарлари бундай мураккаб вазиятдан чиқиш йўлларини излашмоқда, албатта. Бу жиҳатдан Пискент ноҳиясида ҳам бир мунча ишлар қилинаётир. Бу ерда ҳукуматимизнинг уй-боғчалар ҳақидаги қарори асосида дастлабки тадбирлар амалга оширилмоқда. Яъни уй-боғчалар ташкил этишга дадил киришилди, дейиш мумкин.

— Биласизми? — дейди ноҳия халқ таълими бўлими мудири Қутби опа Мамадалиева,— баъзан қабулимга фарзандини боғчага жойлаштиришда ёрдам сўраб келган оналарни ноумид қайтарганимда ўзим ҳам хижолат чекиб кетаман. На илож! Аёлларимизга қулайлик яратайлик, иш билан таъминлайлик деймиз-у, амалда бажара олмаймиз. Барча жойда бўлгани каби ноҳиямизда ҳам боғчалар етишмаслиги сабабли 1,5 минг бола навбатда турибди. Ҳар йили қурилаётган бир-иккита янги боғча шунча болани қабул қила олмайди-ку?! Шу жиҳатдан уй-боғчалар ташкил этишнинг бир қанча афзалликлари бор.

Қутби опа ўзининг янгича фаолиятини фарзандларини боғчага жойлай олмай юрган аёлларни йиғишдан бошлади. Уларга ҳозирги аҳвол, уй-боғчалар ҳақидаги қарор, унинг ҳар томонлама қулайликлари ҳақида тушунтирди. Тўпланган 150 дан ортиқ оналар ҳам бу масалага анча қизиқиб қолишиб, опага турли саволлар беришди. Жумладан, кўпчиликни кимлар бундай уй-боғчалар ташкил этишлари мумкинлиги қизиқтирди. Баъзилар унинг асосий шарт-шароитлари ҳақида сўрашди. Қутби Мамадалиева эринмай ҳаммасини бирма-бир тушунтирди. Уй-боғчанинг энг асосий шартлари хонадон боғчага яқин бўлиши керак. Уни ташкил этган оила соҳибаси ана шу боғчада тарбиячи ҳисобланади ва хизмати эвазига маош олади. Кичкинтойларнинг озиқ-овқатлари эса асосий катта боғчадан келтирилади. Шунингдек, яна бир шарти оилада ўз эҳтиёжларидан ортиқча камида иккита катта хона бўлиши, уларда боғча очиш учун ноҳия санитария эпидемиология станцияси томонидан рухсат берилган бўлиши керак. Уй бекаси имкони қадар тарбиячи ёки бўлмаса болалар ҳамшираси бўлса яна ҳам яхши. Ҳозир ана шу мақсадлар учун 12 минг сўм пул ажратилди.

Қ. Мамадалиева бизга бундай уй-боғчаларни ташкил этиб муваффақиятли иш олиб бораётган Свердлов номли колхознинг Муроталли қишлоғидаги Мадиёрова Пискент шаҳридаги Зуҳра Маликовалар оиласи ҳақида ҳам гапириб берди.

Зуҳрахон Маликова иккинчи фарзанди туғилгунга қадар уйи яқинидаги 1-болалар боғчасида тарбиячи бўлиб ишлар экан. Кичкинтойи 1,5 ёшга тўлгач, боғчага жойлай олмай юрган кезлари уй-боғчалари ҳақида эшитиб қолди. Бир вақтини топиб, турмуш ўртоғи — 8-мактаб ўқитувчиси Фатхулла Маликовга уйида боғча очиш ҳақидаги таклифини айтиб, унинг фикрини сўради.

— Жуда яхши ўйлабсиз, Зуҳрахон,— деди Фатхулла.— Иккиланмай, дадил киришаверинг. Мен ҳам қараб турмайман, қўлимдан келган ёрдамни бераман.

Шундан сўнг улар биргаликда ноҳия халқ таълими бўлимига келиб, ўз таклифларини айтишди. Тузилган комиссия аъзолари уларнинг уй шароитларини ўрганиб, боғча ташкил этиш мумкин деган қарорга келишди. Маликовлар уй-боғчаси учун барча зарур жиҳозлар ажратилди. Уй ижараси, сув, газ, электр учун бир йиллик пул ҳам халқ таълими бўлими томонидан тўланди. Тез кунда барча шарт-шароитлар муҳайё қилинган бу хонадон саккиз нафар 1,5 ёшдан 3 ёшгача бўлган кичкинтойни ўз бағрига олди.

Биз бу уй-боғчада бўлганимизда бу ерда иш жуда яхши йўлга қўйилганлигининг гувоҳи бўлдик. Кирaверишданоқ ҳовлидаги саранжом-саришталик орасталик диққатимизни жалб этди. Кенг ва ёруғ хоналарнинг жиҳозланиши уй бекасининг жуда нозик табиат ва дидли эканлигидан далолат бериб турибди. Кечки овқат пайтида келган эканмиз, саккиз нафар жажжи кичкинтой озода ҳолда қулай стулчаларга ўтириб овқатланишяпти. Зуҳрахон улар атрофида парвона. Биз тарбиячи опаларини ишдан қолдирмай, 1-боғча мудираси Ҳуринисо Абдуқодирова билан суҳбатлашдик.

— Зуҳрахон энг тажрибали, ширинсўз тарбиячиларимиздан,— дейди Ҳ. Абдуқодирова.— Шунинг учун ҳозир унинг иш фаолиятидан ноҳия халқ таълимидагилар ҳам, ота-оналар ҳам хурсанд.

Суҳбатимизга фарзандларини боғчадан олиш учун бирин-кетин келаётган оналар келиб қўшилишар экан, улар ҳам мудира опанинг гапларини маъқуллашди.

— Менга дастлаб ўғилчамни мана шу уй-боғчага жойлаштиришни таклиф этишганда унчалик ёқмаган эди,— дея гап бошлади ўзини 11-ўрта ҳунар-техника билим юрти ўқитувчиси Комила Абдуллаева деб таништирган аёл,— ҳозир эса фикрим бутунлай ўзгача. Ҳатто кечки пайт ҳам ўғлимнинг боғчасидан уйга кетгиси келмайди. Чунки Зуҳра опасига жуда-жуда ўрганиб қолган.

— Дарҳақиқат, уйда боғча ташкил этиш бизга жуда ёқиб қолди, дея суҳбатга қўшилди яна бир она Саломатхон Омонова,— Эрталаб фарзандларимиз ҳеч қандай харҳашасиз, ўйнаб-кулиб қолишади. Ахир она фарзандидан кўнгли тўқ, хотиржам бўлсагина ишига хотиржам кетади-да.

Ҳақиқатан ҳам улар ҳақ гапни айтишяпти. Қачонки она боласидан хотиржам бўлсагина, ишида унум ва сифат бўлади. Энг муҳими, уй-боғча шароитида тарбияланаётган кичкинтойларнинг ҳуда-беҳуда шамоллайвериши, касал бўлишлари деярли йўқ ҳисоб. Бу боғча шу йилнинг февраль ойидан иш бошлаган бўлса ҳали бирор бола касалланмади. Албатта бунинг сабаби бор. Асосий боғчада битта группада 30—40 нафар кичкинтой бўлса, бу ерда уларнинг сони 8 тадан ошмайди. Демак, тарбиячи ҳар бир болага алоҳида эътибор қаратиши, уларнинг ҳар бирининг психологиясини ўрганиб, шунга яраша муомала қилиши мумкин.

Зуҳра Маликова бундай хайрли ишни йўлга қўйиб, ўзи учун ҳам, бошқа оналар учун ҳам қулайликлар яратди. Яъни ўзи иш фаолиятини давом эттириб, ойига 230 сўм маош олмоқда. Энг муҳими икки фарзанди ўзи билан бирга. Шунингдек, ноҳия халқ таълимида боғчага навбатда турган болалар сони саккизтага камайди, демак шунча она ишга тушиш имкониятига эга бўлди.

Биз ана шундай ўй-фикрлар билан Пискентдан қайтар эканмиз, вилоятимизнинг барча шаҳар ва ноҳияларида бу ишни оммалаштириш керак экан, деган ҳаёлга келдик.

З. ЖЎРАЕВА.

Суратда: Зуҳра Маликова ўзининг жажжи тарбияланувчилари билан.
Суратчи: Н. РАХИМУЛИН.

Ўйинчоқ машина

Болаларингизга ўқиб беринг

ҲИКОЯ

Илҳом зерикиб кўчага чиққанида ўртоғи Ҳамид дарвозалари ёнига тўкиб қўйилган қум олдида ўйнаб ўтирарди, ёнида эса ўйинчоқ самосвал машина. Ҳамид унинг кузовига қум тўлдирар, яна қайтиб ағдарар эди.

Яп-янги ўйинчоқ машинага Илҳомнинг ҳаваси келиб, беихтиёр ўша томонга қараб юрди. Яқинлашгач:

— Бунча машинанг чиройли? — деди.

— Дадам опкеган — Ҳамид мақтангандай янги машина ўйинчоғини кўз-кўз қила бошлади.

— Мен ҳам ўйнасам бўладими?

— Ўзингда йўқми?

— Бўлганда сўрармидим. Ке ўйнай қолай, — Илҳом шундай дея Ҳамиднинг ёнига чўккалади.

— Йўқ, тегма... — Ҳамид тўсатдан машинасини тортиб олди.

— Қизғанчиқ... — Илҳом у билан ўйнагиси ҳам келмай хомуш тортиб нари кетди. Шошмай турсин. У ҳали самосвал машина сотиб олар...

Кечки пайт эди. Илҳом дадасининг бугун нимагадир хурсандлигини сезиб турарди. Ўгай онаси Нури опа айтганидай, балкиароғини ичиб олгандир. Ҳар қалай Илҳомни «тойчоғим» деб эркалаши болакайга хуш ёқиб тушарди. Шунинг учун ҳам у дилидагини тилига чиқарди.

— Дада, менга ўйинчоқ самосвал машина олиб берасизми?

— Албатта. Ўшанақа машинани туғилган кунингда сенга совға қиламан, хўпми, тойчоғим, — шундай дея дадаси Илҳомни эркалаган бўлди.

Ўгай онаси дадасини нуқул ёмонлагани — ёмонлаган. Баъзи пайтларда ўз-ўзидан нолиб. «Турмушда бир адашиб арақхўрга учраб қолдим-да. Пешонам шўр экан» — дейди.

Илҳом ҳайрон. Нега ҳамма дадасини арақхўр дейишар экан? Бу сўз шунчалик ёмонми-а. Ахир дадаси юввош, яхши одам-ку. Ўзининг ойиси бўлганида-ку, ҳечам ёмонламасди.

...Бугун Илҳомнинг туғилган куни эди. У куни бўйи дадасини пойлади.

Охири у келди. Ёнида эса барваста бўйли, йўғон гавдали шериги ҳам бор эди. Дадаси қўлига газетага ўроғлиқ нимадир ушлаб олганди. «Шу совға бўлса керак», — ҳаёлидан ўтказди юраги орзиқиб Илҳом. Унинг сабри чидамай, дадаси меҳмон билан овора бўлган чоғда газета орасини очиб қаради. Арақ экан, ҳа, ҳа арақ... Шунда ҳам Илҳом умидини узмади. Балки дадаси совғани аллақачон олиб келиб, бирор жойга яшириб қўйгандир.

Илҳом дадасининг ёнига бориб эркаланган бўлди.

— Дада...

— Нима дейсан? Конфетдан олиб берайми?

— Керакмас, ҳалиги... машина олиб келдингизми?

— Қандай машина? Бор, бор меҳмон борида бошимни оғритма.

Илҳомнинг кўзидан ёш чиқиб кетди. Жажжи юрагига қил сиғмай, ташқарига чиқди. Тўйиб-тўйиб йиғлагиси келарди. Йиғлади ҳам. Аммо ҳеч кимга кўрсатмади.

Йиғидан ачишаётган кўзларини ишқалаб атрофга қаради. Дарров кўзи сўри остида чанг босиб ётган шишаларга тушди. Шишалар Шу онда негадир ҳаёлига Ҳамиднинг ҳув куни магазинга иккита шиша топшириб, эвазига лимонад олгани келди-ю, дардига чора топгандай ҳис этди ўзини.

Ахир у ҳам магазинга шиша топшириб, пулига ўйинчоқ машина сотиб олса бўлади-ку. Шунча шиша-я... Бекорга ҳам ётибди. Ҳаёлига келгани жуда яхши иш бўлди-да.

...Ана энди унинг ҳам ўйинчоқ машинаси бор. Кўм-кўк, бирам чиройликки. Чинакам машинанинг ўзи. Буни албатта ўртоғи Ҳамид кўриши керак, кўрди ҳам.

— Машинангни ким олиб берди? — ҳаваси келиб ҳайрон бўлиб сўради у.

Илҳом бироз ўйланиб тургач:

— Дадам... — деди. Сўнг эса негадир чуқур хўрсиниб қўйди...

Улуғбек МУСТАФОҚУЛОВ.

Қадрига етайлик

АТОҚЛИ ўзбек олими, нафақат Ўзбекистон, Ўрта Осиё археологларининг сардори, Самарқанд, Бухоро, Тошкент каби вилоятларда олиб борилган археологик изланишларнинг билимдони, ажойиб инсон — Яхё Ғуломовнинг яратган илмий мероси фанимизни беқиёс бойитди. Бутун билимини, умрини халқи учун хизмат қилишга сарф этган олимнинг хотираси олдида биз, тириклар қарздормиз, деб ўйлайман. Шу пайтгача олим номи билан аталадиган кўчалар, ўқув юртларини эшитмадик.

Ҳозирги кунда кўп хайрли ишлар қилинмоқдаки, шулардан бири айрим кўчаларнинг қайта номланишидир. Ҳақиқатан ҳам (номлар) шу юртга хизмат қилган кишилар номларини абадийлаштириш эгилган адолатнинг тикланишидир.

Шу ўринда шундай таклиф қилмоқчиман: биз яшайдиган Парашютний городок кўчасида олим яшаб ўтган. Мана шу кўча олимнинг номи билан аталса, маҳалладошларимнинг ҳам айни кўнглидаги иш бўларди.

У. ТОШМАТОВА,

• СССР халқ артисти Аббос БА[КИРОВ]

АТОҚЛИ театр ва киносанъати намояндаси Аббос Бакиров билан дастлабки ижодий учрашувимиз 1959 йилда Тошкент театр ва рассомлик санъати институтида бўлганди. У киши институт ўқитувчиларидан Марк Рубинштейн ҳамда Шоҳида Маъзумовалар саҳналаштирган «Қайнона» диплом спектаклининг репетициясида қатнашиб, қатор фойдали фикрлар билдирган эди. Озарбайжон драматурги Мажид Шамхаловнинг ушбу мусиқий комедиясида мен бош қаҳрамон — композитор Аёз ролини ижро этгандим. Ушбу ишимиз Аббос акага манзур тушганидан «Мен буни албатта Андижон театри саҳнасида қўяман, бизнинг томошабинларимиз уни мазза қилиб кўради» деди. Дарҳақиқат, 1959 йилнинг октябрида «Қайнона» ушбу ижодкор режиссёрлигида саҳналаштирилди.

А. Бакиров билан 1962 йилда яна учрашдик. Андижон мусиқий драма театри Хошимжон Раззоқовнинг «Нодира» пьесасини Аббос ака режиссёрлигида саҳнага қўйди. Театр жамоаси ушбу асарни Тошкентга ҳам олиб келиб кўрсатди ва пойтахт томошабинларининг меҳрини қозонди. Мен «Правда Востока» газетасида мазкур спектаклга тақриз ёздим. Аббос ака ўзидан ҳам кўра жозибали мусиқа яратган Комилжон Жабборов ва Султон Ҳайитбоевлар, гўзал рақслар қўйган балетмейстер Малоҳат Исҳоқова, саҳна безакларини маҳорат билан чизган В. Лигай, дирижёрлардан М. Ҳабибов, Ғ. Хожиқуловларнинг самарали хизмати таъкидланганидан жуда қувонди. Ҳа, у ба-

СИЙ[ЛИ]

• Муштарий мулоҳазалари

ДИДСИЗЛИК КЎРИГИМИ?

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ бош кўргазмасида «Замонавий кийимларга бадиий безак беришда кашталардан фойдаланиш» деб номланган кўргазма намойиш этилмоқда.

Бу борада илдам одимлаётган Ўзбекистон Маҳаллий саноат вазирлиги асосан халқ бадиий ҳунармандчилигини тиклаш ва ривожлантириш ишлари билан шуғулланаётган бўлса, Енгил саноат вазирлиги эндигина дастлабки қадамларни қўя бошлади. Ҳозир бу вазирликка қарашли 8 та корхона болалар ва аёллар кийимларини безашда улардан кенг фойдаланмоқда. Ишлаб чиқариш ҳажмлари ҳам сезиларли даражада ошмоқда. Масалан, 1989 йилда ишлаб чиқарилган маҳсулот 5,9 миллион сўмликни ташкил этган бўлса, бу йил уни 7,2 миллион сўмликка етказиш кўзланмоқда. Буюмларнинг тури ҳам йилига 33 фоизга янгиланмоқда.

Болалар кийимларининг турлари каштали буюмларнинг асосини ташкил қилмоқда. Тошкентдаги «Шарқ гули» ишлаб чиқариш бирлашмаси ижодий лабораторияси илмий ходимлари янги моделларни яратиб бунга катта ҳисса қўшмоқда. Шунингдек, Шаҳрисабздаги «Ҳужум» бадиий буюмлар фабрикаси, «Прогресс» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини ҳам алоҳида қайд этиб ўтиш керак.

Аммо кўргазмада намойиш этилаётган аёллар ва болаларнинг ёзлик кийимлари, болалар бош кийими, ёстиқ жилди ва бошқа маҳсулотларни кўриб уйга толасан киши. Аёллар кўйлагининг кўкрагига ёпиштириб қўйилганига ўхшатиб тикилган кашта шу қадар мос тушмаганки, ўтмиш ва замонавийлик уйғунлашганидан хурсанд бўлиб турган кишининг кўзи унга тушиши билан чеҳраси ўзгаради. Умуман бу ерга қўйилган маҳсулот намуналарини айримлари дидсизликнинг ёрқин намойиши бўлиб турибди. Баъзан мана шундай буюмларнинг бизнинг ютуғимиз деб намойиш қилаётганимиздан киши уялади. Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтиш керак. Бу қусурларда ўтмиш санъатининг, яъни каштачиликнинг ҳеч қандай айби йўқ. Чунки каштачиликнинг ўтмишда яратилган нодир намуналари ҳеч маҳал юксакликдан қуйи бўлмаган. Айб уни замонавийлик билан боғлай олмаганларда, дейиш ўринли. Бир қараганда кишида каштачилик санъати билан замонавий кийимларга безак беришда қўполликка йўл қўйилганга ўхшаш таассурот уйғонади. Чунки ҳеч маҳал турли нарсаларни бир-бирига боғлаш, нозик уйғунлик яратиш осон кечмаган. Худди шунингдек, бу ерда ҳам ўша нозик боғланиш топилмаган. Балки ана шундай маҳсулотлар бордир. Агар бўлса уларни кенг ишлаб чиқариш, халқнинг унга бўлган талабини қондириш ва кейин кўз-кўз қилиш керак. Бу ҳақда жумҳурият Маҳаллий ва Енгил саноат вазирликлари, Ўзбекистон Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси раҳбарияти ўйлаб кўрса айни муддао бўларди.

Д. ҚАЮМОВ.

СПОРТ

ЧЕМПИОНАТГА ТАРАДДУД

● **ИТАЛИЯДА** футбол бўйича 1990 йилги жаҳон чемпионати ўйинлари бошланишига ҳам саноқли кунлар қолмоқда. Унда иштирок этадиган 24 команда тайёргарликка якун ясамоқдалар. Совет спортчилари контрол ўйинларни тугатишмоқда. Футболчиларимиз сафарда Исроил терма командаси билан ўйнаб, 2:3 ҳисобида ютқазишди. Бугун ва 20 майда Ғарбий Германияда яна иккита ўртоқлик учрашуви билан тайёргарлик поёнига етади.

НАВБАТДАГИ ТУР ЎЙИНЛАРИ

● **МАМЛАКАТ** чемпионати биринчи лигаси қатнашчилари тўққизинчи турга якун ясашди. Ўтган куни бўлиб ўтган шу турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди: «Кубань» — «Таврия» — 0:0, «Металлург» — «Спартак» — 0:0, «Локомотив» (Г)— «Геолог» — 0:0, «Факел» — «Шинник» — 3:0, «Динамо» (Сх) — «Тирас» — 0:0.

9 турдан сўнг Запорожьенинг «Металлург» командаси 12 очко билан пешқадамлик қилмоқда. Ундан кейинги ўринларда бораётган «Шинник», «Геолог» ва «Пахтакор» командаларида 11 тадан очко бор.

Кеча ўнинчи тур ўйинлари бошланди. «Пахтакор» галдаги ўйинни 30 майда сафарда Кемеровода «Кузбасс» коллективи билан ўтказади.

Сеансдан сўнг биз бир неча бемор билан суҳбатлашдик:

— Ўн йилдан бери кўзим кўрмас эди, — деди Ўрта Чирчиқ ноҳиясининг Свердлов номли колхозидан келган Турдали Эрматов. — Москвада ҳам йирик мутахассислар қўлида даволандим. Аммо бирон бир наф кўрмадим. Неъматжон Маматовнинг 8 сеансидан сўнг кўзим ёриша бошлади.

Дастлабки куни мени қўлимдан етаклаб келишган эди. Ҳозир эса ўзим қатнаяпман.

— Асабларим таранглашган, бошим деярли ҳар куни сиқиб оғрир эди, — дея сўз бошлади оҳангаронлик А. Носкова. — Икки сеансдан сўнг ўзимни яхши ҳис қила бошладим. 7 сеансдан сўнг эса бош оғриғи буткул тўхтади.

— Қизим Мукаррам Омонованни олиб келдик, — деди ўзини Оҳангарон ноҳияси Убайт қишлоғидан деб таништирган аёл. — Мана 21 йил бўлибдики гапирмайди. Неъматжон Маматовнинг ол-

[...] Неъматжон Маматов ўтириб-ди.

— Ўзим асли Чортоқ ноҳиясининг Кароскон қишлоғиданман, — дейди у. — Каттагина оилада вояга етдим. Ҳозир ўзимнинг ҳам олти нафар фарзандим бор. Барчаси ўғил. Бундан олти йилча олдин бошим қаттиқ оғрийдиган бўлиб қолди. Шундан сўнг врачларга мурожаат қилдим. Москвага бордим. У ерда менда биоток борлигини айтишди. Уйга қайтиб келгач яқин танишларимга сеанс бериб кўрдим.

Не ажабки, улар беш-олти сеансдан сўнг аҳволлари яхшиланганлигини, кейинчалик эса дардларидан бутунлай фориғ бўлишганини айтишди.

Шундан сўнг Москвада, психология фанлари номзоди, руҳий-асаб касалликларини даволовчи машҳур врач Пётр Никитович билан яқин мулоқотда бўлдим. Уч ой мобайнида у менга экстрасенслик сир-асрорларини ўргатди. Биргаликда беморларни даволадик. Мана, кўриб турганингиздек, 20 йил полвонлик қилганимдан

япмиз. Лекин уларнинг баъзи жиҳатлари ҳали ҳам тушуниб бўлмас бир хислатдек қолмоқда. Уларнинг қўлларидаги шифобахш қувват қаердан, нима учун юзага келади? Неъматжон Маматовнинг ўзи бу саволга шундай жавоб берди:

— Энди сарфланаётган энергияни тўлдириш масаласига келсак, коинотда ўз юлдузим бор. Биласизми, мен дунёдаги ҳар бир инсоннинг ўз юлдузи борлигига ишонаман ва ўзимнинг юлдузимдан энергия-қувват оламан. Ҳар тун соат бирларда юлдузим кўринади. Мен у томон қўлимни чўзганча бир оз тураман, қўлларим, вужудимда қандайдир бир илиқлик, тил билан таърифлаб бўлмайдиган ҳолатни сезаман. Бир сўз билан айтганда, мен самолардан нажот кутаман. У менга берган қувват орқали инсонларни даволайман.

— Неъматжон ака, яқинда матбуотда ёзилишича, экстрасенсларнинг барчаси ўзга олам вакиллари билан алоқа қилишаркан. Сизнинг бу сўзларингиз ҳам шунинг тасдиғими? Ахир бу таърифни илоҳиёт би-

либ, ишонч билан келишмайди. Шифо топиш учун эса албатта шифокорга ихлос қўйиш керак...

Учрашув сўнгида Неъматжон Маматов номига битилган миннатдорчилик сатрлари билан танишиб чиқдик. Унга турли кишилар, кўплаб миллат вакиллари шифо топганлари учун дил сўзларини ёзишган эди. Ҳатто, хитой, араб ҳарфларида битилган сатрларни ҳам учратиш мумкин. Ҳа, бунинг асоси бор. Неъматжон Маматов ўз ҳузурига келаётган беморларнинг 80 фоизини даволашга кафолат беради. Бу эса беморларда ўз дардларига шифо топишларига катта умид уйғотади. Токи одамлар унга ишонар эканлар, бу ишонч беморларнинг дардига шифо бераверсин.

А. ҲАКИМОВ,
Т. ҲАКИМОВ.

Муҳаррир ўринбосари
С. Ғ. МУСАЕВ.

«ЭРА» ТАЖРИБА РЕКЛАМА-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ АГЕНТЛИГИ.
ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ДАВЛАТ СУҒУРТА БОШҚАРМАСИ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р.—03233. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. — 1794. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Бугун Навоий номли академик катта театрда Ҳамид Олимжон таваллудининг 80 йиллиги нишонланади

МАФТУНКОР

ШЕЪРИЯТ

ҲАМИД Олимжон — совет даврининг шоири, дунёни социалистик ғоялар асосида қайта қуришга киришган жамият куйчиси. Уни ана шу замон ва макондан четда тушуниш ва тасаввур этиш мумкин эмас. Унинг ижодидаги аҳамиятга молик томонларнинг бири худди шундадир. Лекин шу билан бирга у шоир сифатида камол топар экан, умуминсоний ғоя ва туйғуларни ҳам катта маҳорат билан куйлади. Шоир ўзининг энг яхши лирик асарларида ўзи мансуб бўлган замон ва макон ҳудудларини ёриб ўтиб, келажак авлодлар билан ҳам мулоқотда бўлди.

20-йилларнинг сўнгги дамлари ва 30-йилларнинг аввалида гражданлик ғояларини тараннум этишга аҳд қилган ўзбек шоирлари сарбаст шеърга мурожаат этганлар. Бу янги шакл изланишларидан Ҳамид Олимжон ҳам четда қолмади. У бир томондан Маяковскийнинг, иккинчи томондан турк шоирларининг бадиий тажрибаларига суяниб, ўз ижодига даврнинг муҳим ижтимоий мавзуларини олиб киришга, социалистик жамият пойдеворини барпо этаётган замондошлари образини яратишга, янги жамият мақсадларига ҳамоҳанг бўлмаган халқ ҳаётидаги иллатларни бадиий сўз ёрдами билан бартараф этишга интилди ва шу ниятда сарбаст шеър имкониятларидан унумли фойдаланди. Шоирнинг шу даврда ёзган «Темир қонун», «Мудофаа кунларида», «Тарих кўрганми?», «Нима бизга Америка!» сингари шеърларида унинг фаол ғоявий позицияси мана мен деб туради. Унинг ҳар бир сўзи ўқдек отилиб, кўзланган нишонга бориб тегади. Бундай шеърларда жанговар руҳ, курашчанлик ҳисси устиворлик қилади. Лекин шу билан бирга уларда бугунги кун нуқтаи назаридан тўғри бўлмаган қарашлар ҳам йўқ эмас. Лирик қаҳрамон ўз севгисини янги тузумга, янги ҳаётга, янги ғояларга қаратгани ҳолда ўтли нафратини ҳам сочади. Унинг нафрати муштумзўрларга, нэпманларга, промпартияга, «халқ душмани» тамғаси босилган кишиларга қаратилади. Шоир уларни шафқатсиз равишда лаънатлайди, ўзининг хундор душманлари деб билади. Шу йилларда ёзилган «Ўлим ёвга» достонида ҳам ана шу нафрат асарнинг бош пафоси — таронаси даражасига кўтарилган.

Тўғри, 20- ва 30-йилларда жамиятимиз ҳаётида йўл қўйилган фожиавий хатолар, миллионлаб бегуноҳ кишиларнинг ёстиғини қуритган бало-қазолар ҳақидаги ҳақиқат қайта қуриш даврида рўёбга чиқди. Ҳамид Олимжон ва унинг замондошлари социализм ғоясига зид бўлган, умуман, ҳар қандай ақл ва мантиқдан холи бўлган бундай даҳшатли воқеаларнинг ғайриинсоний моҳиятини ўз вақтида кўра олмадилар. Аксинча, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом сингари шоирлар ўша йиллардаги совет тарғибот ва ташвиқот органларига жўр бўлиб, бу бегуноҳ қурбонларни тап тортмай қораладилар. Бу шоирлар ҳаётидаги шу аянчли ҳолни уларнинг Сталинга, партияга бўлган ишончлари билангина изоҳлаш мумкин.

30-йилларда яратилган лирик асарлари орасида «Бахтлар водийси» балладаси алоҳида ўрин тутади. Шоирнинг 1932 йил кўкламида Фарғона водийси бўйлаб қилган сафари таассуротлари асосида ёзилган бу баллада ҳанузга қадар 30-йиллар ўзбек шеъриятининг шоҳ намуналаридан ҳисобланиб келинган. Гарчанд шахсга сиғиниш йиллари адабиётига бўлган муносабат бугун ўзга тус олган ва олаётган бўлса-да, балладага, аниқроғи, унда тасвирланган воқеликка Ҳамид Олимжон нигоҳи билан назар ташлашга уриниб кўрайлик.

...Фарғона далаларида баҳор кезиб юрибди. Ҳаммаёқ яшил гилам билан қопланган. Ҳаво беғубор ва мусаффо. Бир текис унган ғўзалар, боғроғлардаги чаман бўлиб очилишга иштиёқ сезган куртаклар бу йил ҳосилнинг мўл-кўл бўлишидан дарак бермоқда. Ҳосил мўл бўлди, деган сўз мамлакат бой бўлди, халқ фаровон ҳаёт кечиради деган сўз, ахир!

Ҳамид Олимжон ушбу кўклам манзарасидан беҳад илҳомланади. Унинг хаёлида шу лаҳзанинг ўзидаёқ қуйидаги сўзлар такрорланади:

Кўм-кўк.
Кўм-кўк.
Кўм-кўк...

Кейинчалик балладанинг нақоратини ташкил этган бу сатрда кўклам образи қад кўтара бошлайди. Кўк ранг балладанинг рангли лейтмотивини белгилаб келади. Улуғ йўлда толиқмасдан тез кетаётган бахмал қирлар, кенг бўшлиқлар, пахтазор ерларгина эмас, балки бутун Фарғона водийси, бутун Советлар мамлакати кўм-кўк бўлиб кўринади:

Барча япроқлари
бирдай кўкарган,
Навдалари жонли
бу ноёб баҳор,
Қарашлари нурга тўлган
бу улуғ водий
кўм-кўк!..

Шоир ана шу яшил манзара оша водийга назар ташлар экан, янги ҳаётнинг ниш уриб бораётган куртакларини кўрди.

Ўша йилларда Ҳамид Олимжон сингари шоирлар орзу қилган ва шавқ-завқ билан тасвирлаган янги жамият етмиш йил ичида камол топиш, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини таъминлаш, улар учун фаровонлик ва моддий тўкинлик бунёд этиш ўрнига аста-секин ичдан зил кета бошлади. Миллионлаб кишилар қувғинга учрадилар, миллионлаб кишилар Сибирнинг абадий музликларида маҳв этилди, миллионлаб кишилар ўз виждонларига қарши ўлароқ сталинча истибдод замони билан муроса қилишга мажбур бўлдилар. Аммо бундай охир-оқибатга қарамай Ҳамид Олимжон сингари шоирларнинг социалистик идеал нуқтаи назаридан ҳаётни акс эттирганликларини қоралаб бўлмайди. Уларнинг жамоа хўжаликлари барпо этилган даврларда йўл қўйилган хатоларни кўрмай ва тасвир этмай, янги воқеликни меҳр-муҳаббат билан тараннум этганларини фақат маддоҳлик деб аташ адолатдан бўлмаса керак. Зеро, улар биринчидан, Сталин ва партия олиб борган сиёсат натижасида мамлакатимиз социалистик тараққиётнинг янги босқичига эришувига астойдил ишонган эдилар. Иккинчидан, бундай ишонч учун етарли даражада асослар ҳам бор эди. Ана шундай асослардан бир социалистик ўзгаришнинг дастлабки самараларидир. Қишлоққа тракторнинг кириб келиши қўл меҳнатининг енгиллашувига умид туғдирди. АМО, Магнитка, Днепрострой сингари қурилишлар мамлакатнинг тез орада юксак саноат марказига айланишидан дарак берди. Тошкент тўқимачилик комбинатининг барпо этилиши эса юқори сифатли газламаларнинг мўл бўлишини англатди. Бундан ташқари, дорилфунунлар ташкил этилди, миллий тилларда газета ва журналлар кўплаб чиқарилди, театрлар очилди...

Ҳамид Олимжон «Бахтлар водийси»да ана шу янги жамиятни барпо этаётган инсон ва унинг ишлари билан қизиқади. «Тонг палласи ҳавас билан далага оққан, ...кетмонлари кун тиғида ярқираб боққан, ғўзалари ўсиб, гуллаб кўсаклар таққан» инсон янги ҳаёт куртакларининг гуллаб-яшнашига гаров эди.

Ватанни ардоқлаш инсоннинг улуғ фазилатларидан бири сифатида бадиий адабиётда ҳам ўз тасвирини топиб келади. Ҳамид Олимжон ҳам бу мавзуга қайта-қайта мурожаат этиб, Советлар Ватанининг жаҳондаги энг ҳур ва бахтли кишиларнинг макони сифатидаги образини яратишга уринди. Унинг Ватан ҳақидаги бундай тасаввури сталинча социализм ҳақидаги ёлғон таълимотдан сув ичганлиги учун ҳам ижодкор ўз юртида бахтнинг мўл-кўллигига ишонади:

Мен дунёга келган кунданоқ
Ватаним деб сени, уйғондим.
Одам бахти биргина сенда
Бўлурига мукаммал қондим.

Бундай сатрлар тобора авж нуқтага кўтарила боради:

Қулоғимга номинг кирганда
Қумлик каби ташна боқурман.
Сенинг жаннат водийларингдан
Наҳрлардай тўлиб оқурман...

«Ўлка» шеъридан олинган ушбу мисраларда ясама туйғулар йўқ бўлишига қарамай, кўр-кўрона ишонч сатрларга ўз муҳрини босган.

Ҳамид Олимжон лирикаси шоир қалбида унган, мавж урган ва катта тўлқинга айланган туйғулар шалоласидан иборат. Бу туйғуларда хоҳ ижобий руҳ, хоҳ салбий майллар оловланган бўлмасин, улар шоир қалбининг қайноқ ва самимийлигидан далолатдир.

Улуғ Ватан урушининг бошланиши билан шоир ижодида янги давр юзага келди. Мамлакат ва халқ тақдири катта хавф остида қолди. Агар совет адабиёти, айниқса, 30-йилларда совет кишиларига ватанпарварлик ғояларини сингдирмаганда эҳтимол, халқ ва армия душманга қарши қаҳрамонлик билан курашмаган бўларди. Шунинг учун ҳам бугун Ҳ. Олимжон сингари шоирларни маддоҳликда қанчалик айбламасинлар, уларнинг Ватанни ардоқловчи, ҳатто сталинча социализмни куйловчи шеърлари ҳам катта тарбиявий кучга эга бўлганини рад этиб бўлмайди. Шоир тараннум этган Ватан ёлғиз ўзбек диёрининг уфқлари билан чекланмаган эди. Ана шу ғоя унинг айниқса, «Россия» шеърида ўзининг ёрқин бадиий талқинини топди:

Россия, Россия, менинг Ватаним,
Мен сенинг ўғлингман, эмасман
меҳмон.
Сенинг тупроғингда улғайди таним,
Ҳозирман сен учун бўлмоққа
қурбон.

Шоирнинг лирик қаҳрамон тилидан айтилган бу сўзлари уруш йилларида Москва бўсағасида ва Украина ўрмонларида курашаётган ўзбек жангчиларини Ватан учун мардона курашга ундади. Шеърнинг ғояси катта байналмилал садога эга бўлиб, унинг аҳамияти ҳали-ҳануз пасаймаса керак.

«Ҳамид Олимжон Шарқнинг энг йирик лирикларидан, — деб ёзади Асқад Мухтор. — У лириканинг кучига чуқур ишонч билан қаради, ўзининг барча жанрдаги асарларини лириканинг нафис сеҳри билан суғорди». Ана шундай асарларнинг катта бир қисмини шоирнинг гражданлик ғоялари тараннум этилган шеърлари ташкил этадики, улар орасида бугун ҳам ўз қимматини сақлаб қолган дурдоналар оз эмас.

Гражданлик ғоялари тасвири шоир учун қанчалик муҳим бўлмасин, лириканинг қалбини китобхон қайта-қайта севиб ўқувчи нафис туйғулар тасвири ташкил қилади. Ҳамид Олимжон ўзбек совет шеъриятида Чўлпондан кейин биринчилардан бўлиб, инсоннинг бой ва гўзал руҳий оламини нафис бўёқлар билан тасвирлади. Унинг 1936 йилдан кейинги ижодида майинлик ва латифлик пайдо бўлди. Сарбаст шеър ўрнига бармоқнинг равон мусиқий оҳанглари, шиддат ва кескинлик ўрнини самимийлик, яланғоч ғоялар ўрнига туйғулар тўлқини мавж ура бошлади. Умуминсоний кечинмаларни тасвирлаш жараёнида шоир истеъдодининг янги қирралари кашф этилди. Шу тариқа ижодкор минглаб китобхонлар қалбини забт этди ва бундан кейин ҳам шоир халқ орасида яшашда давом этади. Зеро, яхши шеър, яхши асар, яхши шоир абадий барҳаёт қолади.

Наим КАРИМОВ,
филология фанлари номзоди.

● АТОҚЛИ шоир жамоат арбоби сифатида жумҳуриятимиз ва Иттифоқ миқёсида ўтказилган турли анжуманларда фаол иштирок этди. Суратларда: 1928 йил. Ҳамид Олимжон (чапдан, юқорида) ўзбек деҳқонларининг съезди делегатлари билан.

«Мен элимнинг юрагида яшайман»

ШУ КУНЛАРДА жумҳуриятимиз шаҳар ва қишлоқларида Ҳамид Олимжон таваллудининг 80 йиллиги кенг нишонланмоқда. Пойтахтимиздаги «Баҳор» томошагоҳида ўтказилган байналмилал адабиёт ва санъат кечаси бу санага доир илк тадбир бўлди.

— Она диёримизда улкан адабиёт байрами бошланди, — деди кечани олиб борган Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Ҳамид Ғулом. — Бугалги байрам атоқли шоир, драматург, публицист ва жамоат арбоби Ҳамид Олимжонга бағишланади. Тантанада қардош жумҳуриятлардан, Москва ва Ленинграддан, ҳатто Хитойдан таниқли адиблар иштирок этишмоқда.

Маълумки, Ҳамид Олимжон Ғ. Ғулом, К. Яшин, А. Қаҳҳор сингари сўз санъаткорлари сафида туриб ижод қилди, гарчи қисқа умр кўрган бўлса-да, истеъдодини адабиётимизнинг деярли ҳамма жанрларида намоён этди, ўзидан ғоят бой ва мазмундор адабий мерос қолдирди. Китобхонлар қалбидан баҳор ва бахт куйчиси, хотин-қизлар озодлиги, халқлар дўстлигини тараннум этувчи ижодкор сифатида мустаҳкам ўрин олди. Айниқса, Ҳ. Олимжоннинг «Зайнаб ва Омон», «Ойгул ва Бахтиёр» достонлари, «Муқанна» драмаси, «Семурғ» шеърий эртаги, жўшқин лирикаси адабиётимизга катта ҳисса бўлиб қўшилди. У самарали ижод қилиш билан бир қаторда жамоат ишларида ҳам фаоллик кўрсатди. Жумҳурият ёзувчилари сафида А. С. Пушкин асарларини таржима қилиш ва тарғиб этиш ишларига бош-қош бўлди. Халқ оғзаки ижодининг чинакам жонкуяри сифатида кўпгина халқ бахшиларига раҳнамолик қилди. Ўзбек халқ эпоси — «Алпомиш» достонининг адабий матнини тайёрлади. Алишер Навоийнинг 500 йиллик юбилейини ўтказиш ва асарларини чоп этишда ҳам жонбозлик кўрсатди. Улуғ Ватан уруши даврида Тошкентга кўчиб келган А. Толстой, Я. Колас, А. Ахматова каби ижодкорларни ғалабага руҳлантирди.

Ҳ. Олимжон бир шеърида:

«Мен элимнинг юрагида
яшайман,
Эрк деганнинг тилагида
яшайман!»

деб гўё ўзининг келажагини башорат қилганди...

Шундан сўнг сўзга чиққан ленинградлик шоира Майя Борисова, москвалик адиб Павел Ульяшов, қозоқ шоири Қолдибек Сарибоев, Арманистон ёзувчилар уюшмаси раисининг муовини Егор Агажонян, қирғизистонлик шоир ва таржимон Туманбой Бойзоқов, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг нишондори Гулчеҳра Жўраева, молдавиялик шоир Лево Ботнару, хитойлик ёзувчи, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси С. Бородин номли мукофотининг нишондори Су Чжу Сунь, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Мирмуҳсин, Ўзбекистон ССР халқ шоири Рамз Бобожон, Бухоро яҳудийлари шоири Арон Шаломаев ва бошқалар, Ҳамид Олимжон асарлари эндиликда Ўзбекистон сарҳадларидан ошиб, бутун дунёга тарқаб кетгани, жаҳон халқларининг дўстлигини мустаҳкамлашда адабиётнинг роли беқиёс эканлигини таъкидладилар.

— Мен шоир ва таржимон сифатида Ҳамид Олимжоннинг қандай ижодкор бўлганини чуқур ҳис этдим, — деди озарбайжонлик меҳмон Аҳад Мухтор. — Шу боисдан мен унинг қатор шеърий асарларини ўз она тилимга ағдардим. Бокуда чоп этилган қўлимдаги «Сен туғилган кун» китоби менинг Ҳ. Олимжонга, қолаверса, ўзбек халқига меҳр-муҳаббатим рамзидир.

— Шу кунларда биз Ҳамид Олимжон шеъриятига қайтадан мурожаат этаяпмиз, — дейди Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Зулфия. — Шу боисдан юртимизда ўтказилаётган адабиёт байрамига Ҳ. Олимжон шеъриятини севган, ўзбекларни иззат-ҳурмат қилган кишилар келишди. Мен адабиётимиз мухлислари номидан ана шу меҳмонларга миннатдорчилик билдираман.

Шундан сўнг Зулфия опа Ҳ. Олимжонга бағишланган «Излайман» шеърини ўқиб берди.

Байналмилал адабиёт кечасида ўзбек санъати усталари ўз маҳоратларини намойиш этдилар.

Р. ҒАНИЕВ.

ҚОҒОЗДА ҚОЛГАН САТРЛАР

Ҳамид Олимжон Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театри учун «Муқанна» драмасини ёзиб тугаттач, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи котиби Усмон Юсупов таклифи билан асарнинг музикали драма вариантини ҳам яратишга киришган. Қуйида шу асарнинг кенг китобхонлар эътиборидан четда қолган айрим лавҳаларини эълон қиламиз.

ГУЛОЙИН АРИЯСИ

Лола ёзмиш қип-қизил қонни билан ўз номини,
Минг пушаймондир тополмасдан кўнгил ўз комини.

Ташнадир шабнамга гуллар тўлдиролмай косасин,
Кўзда ёшим бирла тўлдирмиш баҳор ўз жомини.

Булбул эрмасдир чаманда оҳу афғон айлаган,
Балки ул нолам билан тўлдирмиш ўз айёмини.

Сурма эрмасдир ватан осмонини босган булут,
Кокилим янглиғ қаро қилмишдир ул ўз шомини.

ХАЛҚ ХОРИ

Не балоларга тутилди боғу бўстон ўлкаси,
Заъфарондек сарғайибдир бу гулистон ўлкаси,
Ғунча лаблар, гулжабинларнинг бу жонон ўлкаси,
Ҳам қиличбоз, ҳам чавандоз мардлар жон ўлкаси.
Қайғу, мотам ичра қолдиқ, бағримиз бўлди яро,
Нега келди юртимизга бунчалик дарду бало,
Не учун офатга бўлдик бунчалик биз мубтало,
Бекасу бехонумону бағри бирён ўлкаси.
Бир азим дарё бўлибдир кўзимиздан томчилар,
Тан узра оғир кишанлар, бошимизда қамчилар,
Занжиру сиртмоғу дору оғилар, арғамчилар,
Сув эмас дарёларидан оққувчи қон ўлкаси.

ҚИЗЛАР ХОРИ

Уйғангил, эй, дилрабо, айёмимиз гул фаслидир,
Биз билан бўлгил ғазалхон, чунки булбул фаслидир.
Сочларингни ёза-ёза яйрагил сен биз билан,
Атир бўлар, тарқатиб кўр, чунки сумбул фаслидир.
Қоп-қора кўзлар тўкиб ёш бўлмасин бул кун увол,
Ўсмаю райҳону боғу базми жамбил фаслидир.
Сарвлар, гуллар, чаманлар қоматингга интизор,
Боғ аро сайр этгали чиқ, чунки бу дил фаслидир.

МУҚАННА АРИЯСИ

Бир олов ёқдимки ўчмас то жаҳон борича ул,
Ҳам муқаддасдир элимнинг номуси орича ул.
Учқуни ҳам куйдирарлик бўлди ҳар бир зарраси,
Дунёга солди садо гўё эл озорича ул.
Оташин сўзлар билан ёқдим одамлар қалбини,
Ҳар кичик уй ҳам жаҳоннинг бўлди бозорича ул.
Тоғу тупроқ бўлди мендан ўт кийиб оташфишон,
Шуъла бергай бир умр осмонга эл зорича ул.

Нашрга тайёрловчи Н. КАРИМОВ.

ШОИР ЗАМОНДОШЛАРИ ХОТИРАСИДА

● **ҲАМИД Олимжон туғма ва нодир талант эди. Унинг қонида, ўзлигида, кўз қорачиғида, тўқсон икки томирида туғма бир зукколик, шоирона бир сажия, билгичлик, бурролик, нурбахшлик, ёрқин қалб, одоб аён, пешонасида ва йирик кўзларида улуғлик очиқ-ойдин эди. Унинг билмагани оз, ўқимагани кам эди. Ҳаммадан, ҳар нарсадан хабардор, қисқароқ айтганда, чин маъноси билан ўқимишли қаламкаш эди.**

МИРТЕМИР.

● **ҚАҲРАМОНГА ўлим ёт бўлгани каби шоир учун ҳам ўлим йўқ дейиш мумкин. Унинг жони сўзларида, қўшиқларида яшайди. Тарихнинг жонли тўқимасига кириб, наслдан-наслга кўчади. Бу жуда оз кишиларга муяссар бўлади. Ҳамид Олимжон шундай шоирлардан эди.**

ОЙБЕК.

● **ҲАМИД Олимжоннинг ўзи ҳам, сўзи ҳам ўзбек совет адабиётига ғоят мароқли ва порлоқ бир саҳифа бўлиб кирган эди. Новатор шоир, билимдон адабиётшунос, романтик ҳақиқатпарвар, жангчи-нотиқ, қадим эртакларнинг бахшиси ва янги куйларнинг бошчиси, жануб кечаларининг хассос фарзанди ва жанговар кунларнинг дадил солдати бўлган Ҳамид улкан санъаткор, улкан инсон ва улкан гражданин эди.**

Мақсуд ШАЙХЗОДА.

● **УНИНГ ижодида бизнинг давримиз бутун ҳаётбахшлиги ва мукаммаллиги билан ифодасини топди, халқ умид-орзулари ниҳоятда кенг ва теран акс этдики, бу ибратли фазилат унинг ҳаётимизга, воқелигимизга мислсиз қайноқ ва ёрқин муҳаббатидан далолат беради.**

Комил ЯШИН.

● **У ҲАЁТДА ҳам, ижодда ҳам излаш, изланишдан тинмас эди. У сўз санъатининг мангу қуримас чашмаси — халқ оғзаки шеъриятидан баҳра, куч-қувват ола билар эди. Лекин у классик адабиётнинг, ўтмишнинг улуғ шоирларини шу даражада чуқур билар эдики, беихтиёр уни классик адабиётнинг улкан тадқиқотчиси ва классик шеъриятнинг чинакам давомчиси деб ўйлаб қолардинг киши.**

Николай ТИХОНОВ.

● 1943 йил. Москва. Колонна зали. Ўзбекистон адабиёти ва санъати кунларида.

С. МАҲКАМОВ қайта суратга олган.

ИСТЕЪДОДЛИ

АДАБИЁТШУНОС

ҲАМИД Олимжон шоир ва драматург, публицист ва жамоат арбоби бўлиши билан бирга истеъдодли адабиётшунос ҳам эди. Унинг илмий-адабий ишларида ўзбек классик адабиёти ва ўзбек совет адабиётига бағишланган мақолалар салмоқли ўрин эгаллайди.

Шоир адабиётимизда яратилган ҳар бир асарни синчиклаб кузатади ва уларнинг моҳиятини чуқур очиб беришга, лозим бўлса танқид қилишга ёки ардоқлашга жазм этган адабиёт жонкуяри, ўзи билан ижод қилаётган тенгдошларига хос бўлган муҳим ижодий хусусиятларни, уларнинг ижодкор сифатидаги усул ва услубларини нозик ҳис этиб, теран фикр айта олган ўткир зеҳнли танқидчи эди. Жумладан, Ойбек ижоди ҳақида фикр юритаркан у: «Ойбек прозада шоир-у, поэзияда прозаикдир, «Қутлуғ қон» ва «Навоий» номли иккита дилрабо роман яратди», деган ҳақ фикрни айтади. Шунингдек, М. Шайхзодани «фикрлар шоиридир», деса, Ғафур Ғуломга «ёрқин сиймо» деб тўғри баҳо беради. Ҳамзанинг драматургия соҳасидаги анъанасини давом эттираётган Комил Яшинни «Саҳна асарларининг устаси, сермаҳсул драматург» деб атайди.

Адабий жараёнда давр ва замонга номақбул фикрлар пайдо бўлиб қолса, шоир унга дадил зарба бера оларди. Жумладан, профессор Абдураҳмон Саъдий билан кескин мунозарага киришиб, унинг «Адабиёт масалалари ва Октябрдан кейинги ўзбек адабиёти» номли асаридаги нуқсонларни очиб ташлайди. Чиндан ҳам муаллиф ушбу асарида ўша давр рус адабиётида содир бўлган баъзи нотўғри қарашлардан руҳланган ва ноўрин фикрларни олға сурган эди. Шунинг учун Ҳ. Олимжон унинг фикрларига қарши бориб, «Марксизм никоби остида меньшевизм» мақоласида қуйидагиларни ёзади: «Сиз адабиётнинг синфий қурол эканлигини эътироф этасиз. Лекин адабиётнинг синфий қурол эканлигини эътироф қилишгина етмайдир. Адабиёт синфий эканлигини эътироф қилиш билан киши маданиятли бўлиб қолмайдир. Адабиётнинг синфий кураш қуроли эканлигини ҳамма ҳам эътироф қилиши мумкин. Бу марксист бўлиш учун ҳам жуда оз. Шунинг учун В. И. Ленин синфий фан назариясини қабул қилгач, уни партиявийликкача кўтармоғи лозим деядир. Сиз бўлса, мана шу иккинчи томонини қилмайсиз... Шунинг учун ҳам сизнинг асарларингизда Лениннинг адабиёт тўғрисидаги фавқулодда муҳим кўргазмалари бўртиб кўринмайдир. Шунинг учун сиз адабиётда партиявийликни бор бўйича юқорига кўтара олмайсиз» (Ўзбекистон Шўро адабиёти, 1932 йил, 1—2-сонлар).

Ҳ. Олимжоннинг «Ҳозирги адабиётда Ғайратий» номли мақоласида даврнинг муҳим масалалари қаламга олиниб, ҳаётда содир бўлаётган жиддий ўзгаришларни мукаммал бадиий шаклда тасвирлаш каби ғоявий софлик ва бадиий баркамоллик ҳақида фикр юритилади. «Бизга Ғайратийнинг энг яхши фазилати соғлом мафкуравий бўлишга интилишидир» деб ёзган Ҳ. Олимжон ҳақ эди. Шунингдек, у ўзининг «Замон ва Шокир Сулаймон», «Ўқиш ва ўрганиш қийинчиликлари тўғрисида», «Ёзувчиларнинг савиясини кўтарайлик», «Фош қилиш эмас, хаспўшлаш», «Адабиётнинг тикка кўтарилиш даврида» каби илмий-адабий мақолаларида ҳам давр адабиёти учун қайғуради. Адабиётда содир бўлаётган қусурларга кескин зарба беради.

Адабиётимизнинг бобокалони Алишер Навоий ижодига турлича қараш пайдо бўлаётган, туҳмат ва бўҳтонлар ёғилаётган бир дамда ўзининг қатор мақолалари билан уни ҳимоя эта олди. Бу ўринда унинг «Навоий — ўзбек тилининг яратувчиси», «Алишер Навоий ҳақида», «Фарҳод ва Ширин», «Навоий ва халқ», «Навоий ва замонамиз» сингари мақолалари алоҳида аҳамиятга эгадир. Шунингдек, ўттизинчи йилларнинг иккинчи ярмида демократ шоир Муқимийнинг ижодини камситиш ва сохталаштириш давом этаётган бир пайтда Ҳ. Олимжоннинг жасорат билан битилган «Муҳаммад Амин Муқимий» (1938) номли мақоласи босилди. Унда Муқимий ижоди юқори баҳоланиб, шоир лирикаси бақувват эканлиги исботланган, чуқур мулоҳазали фикрлар билдирилган эди. У ўз даври ижодкорларини буюк мутафаккир А. Навоий ва демократ сатирик шоир Муқимий ижодидан баҳра олишга чақириб, улар маҳоратининг сеҳрли қирраларини ўрганишга даъват этди. Ўзбек совет адабиётининг шаклланиши ва тараққиёти учун ўтмиш адабий меросининг беқиёс ролини тўғри англаган шоир бу хазинани янада чуқур ўрганиш лозимлигини уқтирди.

Шубҳасиз, Ҳ. Олимжоннинг ўзбек совет адабиётшунослигини юксакка кўйишдаги хизматлари ҳали-ҳануз эътиборга лойиқдир.

Н. БЕКМИРЗАЕВ,
филология фанлари номзоди.

ИШЛАШ ФОЙДАЛИ БЎЛИБ ҚОЛДИ

● «УЗАВТОТРАНСТЕХНИКА» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси 145-юк автотранспорти корхонаси ҳайдовчиларининг иш ҳақи ўртача 90 сўм кўпайди. Коллектив хўжалик ҳисобининг иккинчи андозасига ўтганлиги туфайли ана шу нарсага эришиш мумкин бўлди.

Ишлар ҳажмини неча киши бажарганлигидан қатъий назар бир сўм даромад ҳисобидан иш ҳақининг қатъий нормативлари шароитида ишлаш бу ерда фойдали бўлиб қолди. Энди бунда ҳамма нарса: машинанинг юк билан қатнаши, ёқилғи сарфи, рейсларнинг самарадорлиги ҳисобга олинади. Янги усулда қўшиб ёзишлар бутунлай истисно қилинган. Натижада автомобиль паркидан фойдаланиш самарадорлиги 3,6 фоиз ортди.

Бу ерда автотранспорт корхонаси бошқарув тузилмаларини такомиллаштиришга ҳам янгича ёндашдилар. Колонна бошлиқлари эндиликда, аввал бўлганидек, транспортдан фойдаланиш бўлимининг кўрсаткичларига қараб эмас, балки техника хизмати кўрсаткичларига биноан мукофот оладилар. Техника ва транспортдан фойдаланиш хизмати ўртасида ўзаро ҳисоб-китоб нархлари ўрнатилди. Янгича ишлаш шароитига ўтказилган ремонтчиларда ҳам ишга қизиқиш пайдо бўлди. Ҳайдовчилар энди ремонтчилар билан чек воситасида ҳисоблашадилар, бу эса слесарлар ва моторчиларнинг пировард натижадан манфаатдорлигини оширади.

ЎЗ КАСБИНИНГ УСТАСИ

● ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинати иккинчи йигирув-тўқув фабрикасининг ёш ишчиси Фотимахон Исахўжаева мусобақадош дугоналаридан анча ўзиб кетди. У ўз шахсий беш йиллик топшириғини бажаришга яқинлашиб қолди.

Ф. Исахўжаева малмал, «Умид», «Тошкент» каби жуда камёб газламалар ишлаб чиқариш участкасида ишлайди. Белгиланган нормага мувофиқ ҳар бир тўқувчи 14 та дастгоҳни бошқариши керак. Фотима эса 24 та машинада ишлайди. Шунинг учун ҳам у белгиланган иш жадвалидан анча ўзиб кетмоқда. Бенуқсон ишлаш ёш тўқувчининг ўзига хос фазилати ҳисобланади. У ускуналарни мустақил созлайди. Январь—апрель ойлари иш якунига кўра, Ф. Исахўжаева энг яхши касб эгаси деб топилди.

(ЎзТАГ мухбири).

НАВБАТ БИРИНЧИ ИШЛОВГА

КОММУНИСТИК ноҳиясидаги «Правда» жамоа хўжалигининг Исмоил Тошпўлатов бош бўлган бригадаси деҳқонлари бу йил 61 гектар майдонга экилган пахтанинг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил олишни режалаштиришган. Ҳавонинг серёғин бўлишига қарамай — экишнинг тезроқ тугашида механизаторлар Сафар Стамқулов, Ҳожимат Эрматов, жамоа аъзолари Омонгул Мавзенова, Бахтигул Орзиеваларнинг меҳнатлари кўп бўлди. Ҳозир жамоа далаларида чигит униб чиқяпти.

Шунингдек, ноҳиядаги «Политотдел» хўжалигидаги Нурмахон Аҳмедов бригадасининг далаларида ҳам чигит бир текис униб чиқди. Деҳқонлар ғўза ниҳолларига биринчи ишлов беришни ниҳоясига етказмоқдалар.

Ж. ХОЛМАТОВ.

ҲАЙКАЛ ЎРНАТИЛДИ

[Ҳайкалнинг] тантанали очилиш маросимида шаҳар жамоатчилиги вакиллари, [Ўзбекистон] адабиёти ва санъатининг таниқли намояндалари, қардош республикалардан келган меҳмонлар, шоирнинг қариндош-уруғлари ва ёру биродарлари қатнашдилар.

Ушбу воқеага бағишланган митингни Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси Ш. Р. Шоабдураҳимов очди. Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашининг раиси Р. Ғуломов, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳамид Ғулом, Тожикистон халқ ёзувчиси Фотиҳ Ниёзий, шоира Ойдин Ҳожиева, ҳайкалтарош Яков Шапиро Ҳамид Олимжон ҳақида сўзладилар. Ҳайкал пойига анвойи баҳор гуллари қўйилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ў. Р. Умарбеков ҳайкал пойига саватларда гуллар қўйдилар.

Машҳур рус совет ёзувчиси К. Симонов ўзининг ўзбек биродари ижоди тўғрисида гапириб, «ҳақиқий шеъриятнинг йўли ҳамма вақт инсон босиб ўтадиган йўлдан узунроқ бўлади», деб айтган эди. Вақт ушбу сўзларнинг нақадар башоратли эканлигини исботлади. Ҳайкал Ҳамид Олимжон таваллудининг 80 йиллиги муносабати билан жумҳуриятимизда ўтказилаётган тантанали кунларда очилди, деб хабар қилади ЎзТАГ мухбири Э. Тухватуллина.

СУРАТДА: Ҳамид Олимжонга ўрнатилган ҳайкал.

С. МАҲКАМОВ сурати.

Яқинда бўладиган вилоят партия конференциясига делегат қилиб сайланганлар орасида деҳқончилик саноати вакиллари ҳам кўпчиликни ташкил этади. Куни кеча вилоят партия комитетида улар билан учрашув бўлиб ўтди ва қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари олдида турган долзарб вазифалар, муаммолар ҳақида суҳбатлашилди.

Учрашувда вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. Мамарасулов, вилоят партия комитетининг иккинчи котиби В. Гришчук ва вилоят партия комитетининг котибаси Ш. Маҳмудова ўртоқлар иштирок этдилар. Суратда: учрашув қатнашчиларидан бир группаси.

А. ЗУФАРОВ суратга олган.

ЁРЛИҚ МУБОРАК

Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитети ҳамда халқ депутатлари вилоят Совети ижроия комитети «Тошкент ҳақиқати» газетаси редакциясида узоқ йиллар самарали меҳнат қилганлиги учун газетанинг бўлим мудири Саидвали ҲАСАНОВни Фахрий ёрлиқ билан мукофотлади.

Ўзгаришлар ясаш мумкин

Оржоникидзе ноҳияси ҳарбий комиссари подполковник Раҳматилла Тошхўжаев билан ҳозир кўпчилик қизиқаётган масалалардан бири — армия, йигитларимизнинг ундаги хизмати ва бу хизматнинг келгусида қандай бўлишлиги хусусида суҳбат қилдик. Бундай мавзунинг айнан шу пайтларда танланганлиги бекорга эмас, чунки ҳар биримиз бевосита бўлмасада билвосита у билан боғланганмиз. Қўшинларимизнинг мудофаа қобилияти ҳам, унинг ичидаги аҳвол ҳам бизга таъсир қилмай қолмайди. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Боиси у бизнинг бир бўлагимиздир. Этни эса тирноқдан ажратиб бўлмайди.

— Раҳматилла Ҳикматович, ўзингизга маълум ҳозир кишиларимизда оз бўлса ҳам армиядан норозилик бор ва бу бесабаб эмас. Сиз нима деб ўйлайсиз, норозиликнинг боиси нимада, уни қандай қилиб йўқотиш мумкин ва умуман бу нарса сизнинг ҳар кунги ишингизда билинаяптими?

— Шундай кайфият ростдан ҳам билинаяпти. Масалан, одамлар келишади, ўғлим шу ерда хизмат қилсин, шу ерда хизмат қилмаса бошқа жойга юбормайман, — дейишиб «Хўп, нега юбормайсиз?» десак «Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясида айтилдику, йигитларимизнинг Ўзбекистонда хизмат қилиши ҳақида» деб жавоб беришади. Бизлар тушунтирамиз, сессияда йигитлар Ўзбекистонда қолишсин, деган таклифлар бўлган, холос. Қонун қабул қилингани йўқ ҳали.

Яна бошқа томони, ўзингиз кўриб турибсиз, радио, телевидение, газеталарда ҳар хил хабарлар берилиб турибди, аскарларнинг жароҳатланиб қайтаётгани ёки бошқа нарсалар ҳақида кўп ёзилаяпти. Бундай ҳодисалар олдин ҳам бор фақат бу ҳақда маълумот берилмасди. Ҳозир бўлса, бирор воқеа бўлдими, ҳамма билади, газетада ҳам, телевидениеда ҳам шу ҳақда гапирилади. Кишилар буларни эшитиб яна ваҳимага тушишади. Тўғри ота-оналарни ҳам тушуниш керак. Боласини вояга етказиб орзу ҳавасини кўраман деганда, ёмон хабар келса, албатта қийин.

— Демак, кишилардаги норозиликларнинг сабабчиси оммавий ахборот воситалари, деб тушуниш мумкинми?

— Йўқ, айтмоқчиманки, маълумотлар ишга ёрдам берадиган бўлсин. Яқинда бизнинг депутатларимиз Болтиқбўйида бўлиб келишди, қисмлардаги аҳвол билан танишишди, айбдор офицерлар бор экан, улар айбларига яраша жазо олишди. Матбуотда бўлаётган чиқишларнинг яхши томони ҳам мана шунда.

— Умуман, армиядаги аҳволни яхшилаш учун нима қилиш керак, деб ўйлайсиз?

— Фикримча, ҳозирги — қурилиш қисмларида хизматини ўтайдиганлар Ўзбекистонда қолсинлар, деган таклифлар тўғри бўляпти. Нега деганда, жанговар қисмларда бундай воқеалар жудаям кам бўлади. Қурилиш қисмларида бўлса ҳеч қандай жанговар тартиб йўқ, фақат иш бор, холос.

— Ноҳиянгизда ҳам армиядан бўйин товлаш ёки шунга ўхшаш бошқа воқеалар бўлдими? Агар бўлган бўлса ҳарбий комиссарлик бунинг сабабларини ўргандими?

• ЙИГИТЛАР ХИЗМАТГА ОТЛАНИШДИ

— Бизда бу йил Мадалиев деган йигитнинг тобути келди. Жанговар қисмда хизмат қилаётганди. Хабарни олганимиздан кейин у аскарлик қилган қисмга акаси билан яна бир вакилимизни қўшиб юбордик, унга нима бўлганлигини ўша жойнинг ўзида билиб келишсин дедик. Бола январь ойларида шамоллаб, касал бўлиб қолган. Госпиталдагилар йигитни хизматга яроқсиз, деган қоғоз билан уйига қайтаришмоқчи бўлишади, лекин у мен ота-онамнинг, қўшниларимнинг кўзига қандай қарайман, ҳамма мени касал бўлиб қайтиб келган, деб камситади, деб бунга унамайди. Қисқаси, касалини ўтказиб юборади. Кейин операцияга ётганида кеч бўлган эди. Ноҳиямизда фақат мана шу воқеа бўлди.

— Мана Раҳматилла Ҳикматович, бизда ҳозир инсон ҳуқуқлари ҳақида кўп гапирилаяпти-ю, бироқ аскарнинг ҳуқуқлари ҳақида мулоҳаза қилиш кўп ҳам хаёлимизга келаётгани йўқ. Модомики шундай экан, то малакали қўшин тузилганга қадар, армияда аскарлар ҳуқуқини ҳимоя қиладиган кенгашлар тузса бўлмасмикин? Умуман аскарга маълум ҳуқуқларни бериш масаласи ҳақида гапириш тўғрими ёки йўқми?

— «Мудофаа ҳақидаги қонун» қабул қилинаяпти. Унда кўп нарсалар кўзда тутилган бўлади.

— Яна бир нарса, менинг назаримда ҳарбий комиссарликлар ўн саккизга тўлган йигитларни йиғиб уларни армияга жўнатиш билан банд бўлиб қолишган, холос. Балки ҳарбий комиссарликлар фақат қўшинни янги борадиганлар билан тўлдирмасдан, ҳудудлардан кетган йигитларни лозим пайтларда ҳимоя қилиб, зарур бўлганда уларга ёрдам берганлари дурустдир?

— Тўғри айтдингиз. Масалан ноҳиямизда пионерлар, комсомолларга биздан хизматга кетган йигитларнинг исми-фамилияси, қаерда яшашлигини билиб келишни топширдик. Сўнг у хизмат қилаётган қисмнинг командири ва боланинг ўзига хат юборамиз, унинг аҳволини, қандай шароитда бурчини бажараётганлигини билиш учун. Агар йигит бирор бир нотўғри ишларнинг бўлаётганлигини ёзадиган бўлса, биз ўша қисмни бошқарадиган штабга у айтган хабарлар, нотўғри иш қилаётган офицерлар ёки аскарларнинг фамилиясини маълум қиламиз. Жумҳурият ҳарбий комиссарлигида майор Прямаков бошлиқ оператив гуруҳ тузилган. Улар шикоятни олишлари биланоқ ўша қисм билан боғланишади ва масалани тез ҳал қилишади.

— Охирги саволим, армиядаги аҳволни яхшилаш учун нима қилиш керак?

— Мен бир нарсани истардимки, ўзимизнинг миллатдан офицерлар кўп бўлса. Нима учун биздан офицерлар кам? Туркистон ҳарбий мавзесида ҳам шу аҳвол.

— Ўзбек офицерлари демоқчисиз?

— Ҳа, ўзбек офицерлари. Ўзим ҳарбий билим юртини битирганман. 300 битирувчининг ичида тўртта ўзбек эдик.

— Айтмоқчисизки, армияда ўзбек офицерларининг бўлиши кўп нарсани ўзгартиради?

— Албатта, битта тил, бир хил тарбия... Бизда эса ота-оналар фарзандини офицерликка беришмайди, 25 йил хизмат қилса, уйдан кетиб қолади, деб. Уч тўрт йил хизмат қилгандан кейин йўлланма олиб яна Ўзбекистонга қайтиб келса бўлади. Бу ҳам армиядаги аҳволни ўзгартириш йўлларидан бири.

Суҳбатни Р. ХУДОЁРОВ олиб борди.

• Амалдаги байналмилалчилик

РУС АЁЛИНИНГ ТУҲФАСИ

Бўстонлиқдаги табиий офат оқибатларини тугатишда Тошкент вилоят Қизил Ярим ой жамияти фаоллари ҳам фидойилик кўрсатмоқдалар.

— Биз бу ерга сув тошқинининг эртаси куниёқ етиб келган эдик, — дейди жамият раиси В. Тошев. — Бу ҳодиса шанба куни бўлган эди. Душанба куни банк очилиши билан 20 минг сўм пул олиб, сув тошқинидан жабр кўрганларга тарқатдик. Ҳаммаёқ лой-балчиқ бўлишига қарамай, қишлоқ Совети ижроия комитети раҳбарлари билан уйма-уй юриб, аҳвол билан танишдик. Моддий ёрдам биринчи навбатда кўп болали оилалар, Улуғ Ватан уруши ногиронлари ва қатнашчилари, тошқиндан қаттиқ зарар кўрганларга кўрсатилди.

Совет кишиларида байналмилалчилик туйғуси кучли. Куни кеча Қизил Ярим ой жамиятимизга Ленинград камалда қолганда кўчириб келтирилган аёл — Галина Борисовна Муллонен мурожаат қилди. У урушнинг оғир кунларида ўз бағрига олган, охирги бурда нонини баҳам кўрган ўзбек халқига бўлган чексиз миннатдорчилигини изҳор этди.

У бўстонлиқлик оилалардан бирига қўлидан келганча моддий ёрдам беришга аҳд қилганлигини айтди. Г. Б. Муллоненни жамият фаоллари Қўшқўрғонга олиб боришди. Бу ерда Ражабовлар хонадонига таклиф этишди. Уй соҳиби Тўлаган Ражабовнинг айтишича, уларнинг оиласида 14 жон бор экан. Ҳовлида усти берк бирорта хона қолмаган. Оила аъзолари уларга ажратиб берилган вагончада яшашяпти. Янги иморат қурилишини бошлаб юборишган. Табиий офатдан зарар кўрган оилага ёрдам кўрсатилди. Қурилиш материаллари бериляпти. Галина Борисовна Муллонен эса ўрин-кўрпа, идиш-товоқ, болалар учун кийим-кечаклар олиб келган экан. Уларни Тўлаган аканинг набираларига ҳадя этди.

— Галина Борисовнанинг ўзи жуда камтар турмуш кечиради, — дейди В. Тошев, — лекин унинг қалби саҳий. Шунинг учун бўстонлиқликлар бошига кулфат тушганда қўлини чўзди. Умуман шу кунларда жамиятимизга кўплаб кишилар Бўстонлиқ ноҳияси аҳолисига ёрдам бериш истагида мурожаат қилишяпти. Уларга ёрдам фонди счётини яна бир бор эслатиб ўтамиз:

000700070

А. НОСИРОВА.

Суратларда: Г. Муллонен, В. Тошев Ражабовлар оиласига совғаларни топширишяпти.

Суратчи А. Зуфаров.

Жумҳурият ҳукумати қарорини ўқиб

АЙНИ МУДДАО БЎЛДИ

М. ҚОСИМОВА,

Янгийўл ноҳиясидаги Калинин номли колхоз аъзоси

Катта ўғлим Абдукомил армия ёшига етди. Уни район ҳарбий комиссариати тиббий кўрикдан ўтказиб, область чақириқ манзилига юборди. Бу ерда ҳам тиббий кўрикдан ўтди. У қурилиш отрядига хизматга борармиш. Буни қаранг-ки, менинг ўғлим Абдукомил Қосимов ўз солдатлик бурчини Туркистон ҳарбий округида ўтайдиган бўлибди. Мен авваллари ўғлимни қайси юртга олиб кетаркан, ўзи нозикроқ эди, ўта совуқ иқлимли жойга тушса, аҳволи нима кечаркин деб жуда қаттиқ хавотирда эдим.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети гражданларнинг ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилиши тўғрисида қарор қабул қилиб, ўзбекистонлик йигитларни Туркистон ҳарбий округидаги қурилиш қисмларида хизмат қилишларини белгилаб берганлиги айни муддао бўлди. Армия сафига чақирилаётган ва ҳарбий қисмларда хизмат қиладиган йигитларнинг ота-оналари қатори мен ҳам ҳукуматимиздан миннатдорман.

ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

Душанба

21 МАЙ

● ЎзТВ I

17.35 Янгиликлар. 17.40 Телефильм. 18.10 Қизиқарли математика. 18.40 Мультфильмлар. 19.00 Деҳқон юмушлари. 19.30 Ахборот. 19.45 Ёзувчи ва замон. 20.20 Индамас. Телефильм. 20.30 «Время». 21.00 Рустам Ғойипов куйлайди. 21.40 Долзарб мавзу. 22.00 Ахборот. 22.20 Мис Фаришта. Бадиий фильм.

● ЎзТВ II

18.05 Барча постлар диққатига. Бадиий фильм. 19.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. 20.10 Кўчма курорт. Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

20.30 «Время». 21.00 Мусиқий кўрсатув. 22.00 Ахбор. 22.20 Қулоққа чалинган суҳбат. Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.05 Мультфильмлар. 8.35 Футбол шарҳи. 9.05 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 1-серия. 10.15 Делегатскаядаги музей. 10.45 Ёшлик куйлайди ва рақсга тушади. 11.00 Ҳайвонот оламида. 12.00 «Время». 15.15 Концерт. 15.30 Илмий хабарнома. 16.30 Фестиваль белгилари. 17.00 Болалар соати. 18.00 «Время». 18.30 Мезон. 18.50 Биз ва иқтисодиёт. 19.20 Эртага премьера. 20.30 «Время». 21.00 Коллаж. 21.05 Футбол шарҳи. 21.35 Чардаш Монти. Бадиий фильм. 23.00 Позиция. 24.00 ТСН. Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.15 Илмий-оммабоп фильм. 8.35, 9.35 Тарих. 9.05 Итальян тили. 10.05 Илмий-оммабоп фильмлар. 10.35, 11.35 Биология. 11.05 Онам, дадам ва мен. 12.05 Жасоратла мангусан мудом. Бадиий фильм, 1-серия. 16.30 Ҳайём рубойилари. 17.35 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 18.00 «Время». 18.30 Телевизион мусиқий абонемент. 19.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин кичкинтойлар. 19.45 Волейбол. ХХР—СССР терма командалари. 20.30 Кинологни ити билан таклиф этамиз. 21.00 Яшил чироқ. 22.10 Гандбол. АСК (Минск) — «Динамо» (Астрахань).

Сешанба

22 МАЙ

● ЎзТВ I

17.35 Янгиликлар. 17.40 Телефильмлар. 18.20 Мультфильм, 1-фильм. 18.30 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.00 Пилла — бойлигимиз. 19.30 Ахборот. 19.45 Ўзбекистон Компартияси XXII съезди олдидан. 20.15 Оби шифо. Телефильм. 20.30 «Время». 21.00 Дил оҳанглари. Мусиқий кўрсатув. 21.40 Мультфильмлар. 22.00 Ахборот. 22.20 Зомби варианти. Бадиий фильм.

● ЎзТВ II

18.05 Компьютер давлат автомобили бошқармаси хизматида 18.30 Калаванинг учи. Бадиий фильм. 19.40 «Тошкент» студияси кўрсатади.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 «Время». 21.00 Инсон қушлар ортидан боради. Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.05 Мультфильмлар. 8.35 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 10.55 Болалар соати. 11.55 Коллаж. 12.00 «Время». 15.15 Ҳужжатли фильм. 15.45 Хор плюс биз. 17.00 Инсониятга дахлдор. 18.00 «Время». 18.30 Мультфильм. 18.45 Биз ва иқтисодиёт. 19.15 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 1-серия. 20.30 «Время». 21.00 Сиз бунга қодирсиз. 21.45 Фильм-концерт. 22.55 Джаз портрети. 23.45 ТСН. Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.15 Илмий-оммабоп фильм. 8.35, 9.35 Теварак-атроф билан танишиш. 8.55, 9.55 Мастер Маргарита. 9.05 ва 10.05 Француз тили. 10.35 ва 11.35 Жўғрофия. 11.05 Рус тили. 12.05 Жасоратла мангусан мудом. Бадиий фильм. 2-серия. 13.15 Ритмик гимнастика. 16.30 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 17.30 Ритмик гимнастика. 18.00 «Время». 18.30 РСФСР халқ депутатлари I съездида. Танаффус пайтида. Тунингиз ҳайрли бўлсин кичкинтойлар.

Чоршанба

23 МАЙ

● ЎзТВ I

11.30 Унутилган кемалар тақдири. 12.00 Ҳужжатли фильм. 12.30 Барча постлар диққатига. Бадиий фильм. 17.35 Янгиликлар. 17.40 Саратовдан таъзим. 18.10 Мультфильм, 2—3-фильмлар. 18.30 Қўғирчоқлар менинг дўстларим. 19.00 Ҳуқуқ ҳаётимизда. 19.30 Ахборот. 19.45 Долзарб мавзу. 20.25 Реклама. 20.30 «Время». 21.00 Концерт. 22.00 Ахборот. 22.20 Эрта келган турналар. Бадиий фильм.

● ЎзТВ II

17.50 Спорт кўрсатуви. 18.20 Инсон тақдири. Бадиий фильм. 20.00 «Тошкент» студияси кўрсатади.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 «Время». 21.00 Мусиқий кўрсатув. 22.00 Ахбор. 22.20 Нури зиндаги.

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.05 Мультфильм. 1, 2 ва 3-сериялар. 8.25 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 2 ва 3-сериялар. 10.40 Концерт. 11.00 Саёҳатчилар клуби. 12.00 «Время». 15.15 Компьютер билан мулоқот. 16.00 Болалар соати. 17.00 Олмаота — Хиросима телекўприги. 18.00 «Время». 18.30 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 19.00 Нодипломатик суҳбатлар. 19.20 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 2-серия. 20.30 «Время». 21.00 Коллаж. 21.05 Менинг Чайковскийим. М. И. Прудник ҳикоя қилади. 21.50 Тинч Дон асарини компьютер ўқийди. 22.10 Пешқадамлар паради. 23.40 Ҳужжатли фильм. 00.10 Футбол. Танаффус пайтида ТСН. Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

16.30 Илья Сельвинский. Йўл бошида. 17.10 Студиямизда Антонквартет. 17.25 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 18.00 «Время». 18.30 РСФСР халқ депутатлари I съездида. Танаффус пайтида — Тунингиз ҳайрли бўлсин кичкинтойлар.

Пайшанба

24 МАЙ

● ЎзТВ I

11.30 Бегим Донбоев имконияти. Телефильм. 12.00 Фильм-концерт. 12.30 Инсон тақдири. Бадиий фильм. 17.35 Янгиликлар. 17.40 Табиатни асрайлик. 18.15 Мультфильм. 18.30 Ўзбекистон Компартияси XXII съезди олдидан. 19.00 Пахтакорларнинг шу кундаги вазифалари. 19.30 Ахборот. 19.45 Алифбо сабоқлари. 20.20 Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар беради. 20.30 «Время». 21.00 Концерт. 21.40 Даврга ҳамоҳанг. 22.00 Ахборот. 22.20 Хотиржамлик бекор қилинади. Бадиий фильм.

● ЎзТВ II

18.05 Регби. «Звезда» (Тошкент) — АСК (Олмаота). 18.45 Театр ва томошабин. 19.45 «Тошкент» студияси кўрсатади.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 «Время». 21.00 Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби К. М. Маҳкамовнинг Тожикистон Компартияси XXI съездидаги ҳисобот маърузаси. 23.00 Тожикистон Компартияси XXI съезди кундалиги.

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.05 Мультфильмлар. 8.35 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 3 ва 4-сериялар. 11.05 Футбол. «Бенфика» (Португалия) — «Милан» (Италия). 11.55 Коллаж. 12.00 «Время». 12.40 Футбол. «Бенфика» — (Португалия) — «Милан» (Италия». 15.15 Ҳужжатли фильм. 15.35 Болалар учун фильм. 17.10 Гармонь янграган жойга борамиз. 17.40 Қора терга ботиб. 18.00 «Время». 18.30 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 19.15 Шеърият лаҳзалари. 19.25 Зитаровлар оиласи. Бадиий фильм, 3-серия. 20.30 «Время». 21.00 Долзарб интервью. 21.10 Кулги кечаси. 22.40 ТСН. Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00. Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.15. Илмий-оммабоп фильм. 8.35 ва 9.35. Табиатшунослик. 9.05 ва 10.05. Испан тили. 10.35 ва 11.35. Биология. 11.05. «Қозоқфильм» киностудиясининг илмий-оммабоп фильмлари. 12.05. Жасоратла мангусан мудом. Бадиий фильм, 4-серия. 13.10. Ритмик гимнастика. 16.30. Қўшиқ инсон билан қолади. 17.30. РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 18.00. «Время». 18.30. РСФСР халқ депутатлари I съездида. Танаффус пайтида— Тунингиз ҳайрли бўлсин кичкинтойлар.

Жума

25 МАЙ

● ЎзТВ I

11.30 Фильм-концерт. 12.00 Мерос. Бадиий фильм. 17.35 Янгиликлар. 17.40 Болалар учун фильм. 19.00 Хизмат кўрсатиш тармоқлари. 19.30 Ахборот. 19.45 Санъат олами. 20.20 Одобнома. 20.30 Москва. «Время». 21.00 Ойнаи жаҳонда — Бухоро. 22.00 Ахборот. 22.20 Эртага премьера.

● ЎзТВ II

18.15 Тенгдошлар. 18.55 Камер куйлар кечаси. 19.15 Шахсий мулоҳаза. Бадиий фильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время». 21.00 Тожикистон Компартияси XXI съезди кундалиги. 21.40 Чорсанглик тўртовлон. Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 120 минут. 8.05 Мультфильм. 8.20 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 9.05 А. Калнциема чалади. 9.30 Инсон. Ер. Коинот. 10.30 Туркманистоннинг мусиқий фольклори. 11.00 Болалар соати. 12.00 «Время». 15.15 Бугунги Африка. 16.15 Мусиқий ҳазина. 17.10 Адабий кўрсатув. 18.00 «Время». 18.30 Венгрия, 90-йилнинг баҳори. 20.30 «Время». 21.00 Коллаж. 21.05 Бу бўлган... бўлганди... 22.25 Нигоҳ. 23.45 ТСН. Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.15 Илмий-оммабоп фильм. 8.35 ва 9.35 Табиатшунослик. 9.05 ва 10.05 Инглиз тили. 10.35 ва 11.35 Жўғрофия. 11.05 Илмий-оммабоп фильмлар. 12.05 Жасоратла мангусан мудом. 5-серия. 16.30 Поэзия. 17.00 РСФСР халқ депутатлари биринчи съездида.

Шанба

26 МАЙ

Ўз ТВ I

9.00 Ассалому алайкум. 10.00 Ёшлик. 12.00 Қувноқ стартлар. 12.45 Ошиқ бўёқчи ҳақида эртак. Бадиий фильм. 14.05 Мусиқий кўрсатув. 18.05 Мультфильм. 18.15 Ютуқ ва муаммолар. 19.00 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.30 Ахборот. 19.45 Хотира. 20.30 Москва. «Время». 21.00 Оқшом эртаклари. 21.15 Мусиқа жавони. 21.55 Реклама. 22.00 Ҳафтанома. 22.40 Қирол Лир. Бадиий фильм. 1-серия.

Ўз ТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 Мусиқий кўрсатув. 9.55 Тожикистон Компартиясининг XXI съезди. 12.00 Кўзёшлар оролидаги икки киши. Бадиий фильм. 18.05 Кўзёшлар оролидаги икки киши. Бадиий фильм. 19.30 Ахбор. 19.50 Донишчу. 20.30 Москва. «Время». 21.00 Миниатюралар телетеатри. 22.00 Ахбор. 22.20 Панчи суруд. Зафар Нозимов.

● МТ I

6.00 120 минут. 8.05 Онам, дадам ва мен. 8.35 Бурда моден таклиф этади. 9.05 Рақсга таклиф. 9.25 Дўстларимнинг нафис ҳислатлари... 10.15 Портнёр. 10.45 Концерт. 10.55 «Пи» белгиси билан. 11.55 Илмий-оммабоп кўрсатув. 12.55 Сувдаги цирк. 13.45 Оила экрани. 15.15 Сиёсий мулоқотлар. 16.00 Орлеан қизи. Спектакль. 18.30 Халқаро панорама. 19.45 Ўлим азобини ўлганлардан сўра. 20.30 «Время». 21.00 Долзарб интервью. 21.10 Тафтиш. Премьера. 23.10 Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг.

● МТ II

7.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 7.45 Матбуот клуби. 8.55 РСФСР халқ депутатлари биринчи съездида. 11.55 Биз яшаётган олам. 13.00 Ҳамдўстлик. 16.30 Боғбон. Бадиий фильм. 18.10 Мультфильм. 18.30 Волейбол. 19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 19.45 Бой берилган даҳо... 20.30 «Время». 21.00 Марсия. 22.35 Мусиқий воқеалар. 23.25 Қорачадан келган киши кечқурун. Бадиий фильм.

Якшанба

27 МАЙ

● ЎзТВ I

9.00 Ассалому алайкум. 10.00 Мактаб ўқувчилари учун. 10.30 Кинокўрсатув. 11.30 Спорт кўрсатувлари. 12.30 Илёс Маллаев билан учрашув. 13.45 Деҳқон ва замон. 14.45 Алифбо сабоқлари. 15.20 Реклама. 18.10 Мультфильм. 18.20 Концерт. Киножавонидан. 19.30 Ахборот. 19.45 Сиҳат-саломатлик. 20.20 Мультфильм. 20.30 Москва. «Время». 21.00 Мусиқий кўрсатув. 22.00 Ахборот. 22.20 Қирол Лир. Бадиий фильм. 2-серия.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 Мусиқий ахборот. 10.05 Реклама. 10.15 Қувноқ спорт ўйинлари. 11.10 Тележурнал. 12.00 Бу энди афсона эмас. Бадиий фильм.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

15.05 Мультфильм. 15.15 Реклама. 15.25 Қалбларимизни асранг. 15.30 Телефильм. 15.50 Киноклуб. 17.10 Севги изҳори. 18.10 Долзарб мавзу. 19.00 Жети кун. 19.30 Акиндан элеси. 20.30 Москва. «Время». 21.00 Бадиий фильм.

МТ I

7.30 Спорт ҳамма учун. 7.45 Ритмик гимнастика. 8.15 Спортлото тиражи. 8.30 Болалар учун кўрсатув. 9.30 Ватан хизматида. 10.30 Тонгги дам олиш программаси. 11.00 Альманах. 12.00 Бадиий фильм. 1-серия. 13.15 Здоровье. 14.00 Эртаклар ва саргузаштлар. 15.30 Панорама. 16.45 Шолоховга бағишланади. 18.30 Мультфильм. 18.55 Ринг. Бадиий фильм. 20.30 «Время». 21.00 Якшанба ўгитлари. 21.15 Дўстлик меридианлари.

МТ II

7.30 Зарядкага сафланинг! 7.45 Бадиий фильм. 9.20 Экранда «01» хизмати. 9.50 Халқ оҳанглари. 10.05 Она замин ташвишида. 11.00 Баскетбол. 12.00 Премьера. 14.00 Совет Россияси видеоканали. 16.30 Халқаро программа. 17.30 Ҳужжатли фильм премьераси. 18.00 Сув полоси. 19.00 Оркестр чалади. 19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 19.45 Инсоний бурчимизни ўтаб... 20.30 «Время». 21.00 Киносерпантин.

ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

● Бугун Бутуниттифоқ пионер ташкилоти туғилган кун

● Бу байрамни вилоятимиз пионер ва ўқувчилари ўқишда, жамоат ишларида фаоллик билан кутиб олдилар. Уларнинг маданий ёдгорликларни авайлаб асраш, ўзлари ўқиётган жойлар, маҳаллаларни кўкаламзорлаштириш, Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг шонли йўлларига оид маълумотлар тўплашдаги ҳиссалари йилдан-йилга ортиб бормоқда.

Айни пайтда вилоятда алвон галстукчиларнинг пухта билим олиши, кўнгилли ҳордиқ чиқариши, турли тўгаракларда қатнашиб, дунёқарашларини кенгайтиришлари учун ҳам барча имкониятлар яратиб берилган. Суратда: Оҳангарон ноҳиясидаги 2-пионер ва ўқувчилар уйи рассомлар тўгарагининг раҳбари Учқун Сафарқулов шогирдлари даврасида.

Суратчи Қ. ОДИНАЕВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

● ЎТГАН чоршанба куни АҚШ президенти Ж. Буш Оқ уйда ўтказилган матбуот конференциясида сўзга чиқиб, мен М. С. Горбачев билан бўладиган учрашувимизни сабрсизлик билан кутаяпман, деди. Шунингдек, у Совет-Америка мулоқотларининг давом эттирилиши Америка Қўшма Штатлари ва Совет Иттифоқи учунгина эмас, балки, бутун жаҳон учун ҳам катта аҳамиятга эгадир, деб таъкидлади.

● ВЕНГРИЯ давлат мажлиси Озод демократлар иттифоқининг яқинда қилган таклифи— Венгриянинг Варшава Шартномаси Ташкилотидан чиқиши мумкинлиги тўғрисидаги масалани кейинга қолдириш учун овоз берди. Бу масала парламент комиссияларида кўриб чиқилганидан сўнг — бир ойдан кейин муҳокама этилади.

● НАМИБИЯ президенти Нуйома миллий ассамблеянинг биринчи сессияси очилишида сўзга чиқиб, Намибия Жанубий Африка Республикаси билан дипломатик алоқалар ўрнатиш ниятида, бироқ, бу ерда апартеид сиёсати ҳукм сурар экан, биз бундай қила олмаймиз, деди. Намибия, деди президент, ҳозирча Жанубий Африка билан савдо-сотиқ муносабатларини сақлаб туради, лекин, биз мамлакатнинг мустақил иқтисодий сиёсатга эришиши учун ҳаракат қиламиз.

● МЎҒУЛИСТОН пойтахтида сиёсий партиялар ҳақидаги қонун кучга кирди. Мўғулистон Халқ Республикаси олий суди биринчи бўлиб — Мўғулистон Халқ-Революцион Партияси (МХРП)ни рўйхатга олганлигини эълон қилди. Бу ҳақда «Унэн» газетаси хабар берди.

● 16 МАЙ куни ҳукумат ва Никарагуа касбий бирлашмаларининг раҳбарлари бир неча кундан бери давом этаётган иш ташлашни тўхтатиш тўғрисидаги битимни имзоладилар. Бу ҳокимият тепасига келган Виолета Чаморро ҳукуматининг дастлабки ютуғи бўлди.

● ЎТГАН чоршанба куни Исроил бош министри Ицхак Шамир мамлакат президенти Хаим Герцог билан учрашиб, унинг ўзига топширилган ҳукумат тузиш тўғрисидаги мандат муддатини яна узайтириб беришни илтимос қилди. Ҳозирча Шамирнинг ҳатти-ҳаракатлари бирон-бир ижобий натижа берганича йўқ.

● ШВЕЙЦАРИЯ ҳукумати ўзининг Бутун дунё банки ҳамда Халқаро валюта фондига тенг ҳуқуқли аъзо бўлиш ниятида эканлигини баён қилди. Швейцария бир неча йилдан буён бу ташкилотларда кузатувчи сифатидагина қатнашиб келмоқда эди.

● ВЭНЕСЎЭЛА пойтахти Каракасда Фарабунда Марти номидаги миллий-озодлик фронти билан Сальвадор ҳукумати ўртасида музокаралар бошланди. Кузатувчиларнинг фикрига қараганда, музокаралар натижасида 1991 йил ўрталарига бориб, мамлакатдаги қонли тўқнашувларни тўхтатиш мумкин бўлур эди.

● АҚШда компьютер саноатининг икки йирик ходими божхона маъмурлари томонидан ушланди. Улар Болгарияга жуда қиммат турувчи (6 миллион долларга яқин) компьютерларни маҳфий равишда юборишда айбланмоқдалар.

БИЛАСИЗМИ?

● Ривоятларга қараганда, буюк юнон файласуфи Аристотель кунларнинг бирида Эврип дарёси қуйилишида сув сатҳининг бир кеча-кундузда ўн тўрт марта кўтарилиб тушишини пайқаб қолибди. Олим бу ҳодисанинг сабабини билишга ҳарчанд ҳаракат қилмасин, уддасидан чиқа олмабди. Аламига чидай олмаган Аристотель ўзини ҳалок этган экан.

Буюк инглиз олими И. Ньютоннинг машҳур бутун олам тортилиш қонуни кашф этилгандан кейингина сув сатҳининг кўтарилиш сабабларини ердан эмас, балки осмондан қидириш лозимлиги аниқланди. Маълум бўлишича, океан ва денгизлар қирғоқ сувларининг ҳар бир нуқтасида сув кўтарилишининг суткалик ва ойлик паст-баландлиги ҳамда тўлқинларнинг баландлик частотаси Ой ва Қуёшнинг узоқлашувига, Ернинг ўз ўқи атрофида айланишига, Ер орбитасига нисбатан Қуёш ва Ой орбиталарининг оғишига, шунингдек, океан ва денгизнинг чуқурлиги ҳамда рельефига боғлиқ экан. Шимолий кенгликлар сувидаги қалин муз қатламлари, соҳил олди сув чуқурлиги, денгиз тубининг тузилиши, соҳилнинг шакли ва ниҳоят соҳилдаги дамба, тўғон сингари турли иншоотлар сувнинг кўтарилиши ҳамда пасайишига у ёки бу даражада таъсир қилади.

● Бундан чамаси 2 минг 300 йил муқаддам Искандар Зулқарнайн аскарлари Ҳиндистон элига кирганда жуда кўп ажойиб ва ғаройиб нарсаларга дуч келишади. Масалан, ҳиндлар истеъмол қиладиган ширин таъмли, оқ рангли, қаттиқ нарса уларни, айниқса, ҳайратга солади. Унинг ўша ерларда ўсадиган аллақандай бир ўсимликнинг қотиб қолган шираси эканини билиб олган Искандар сафдошларидан бири, Ҳиндистонда шундай бир ўсимлик борки, у асаларисиз ҳам асал бераверади, деб ёзган эди.

Қадимги ҳиндлар шакар қамиш ширасидан қандай қилиб қанд олиш йўлини аниқ билишмаган. Аммо 1747 йилда немис кимёгари Андреас Марггграф биринчи бор лавлагида қанд моддаси борлигини аниқлагани рост.

А. АЛИЕВ тайёрлаган.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР УЮШМАСИ ТОШКЕНТ ТАШКИЛОТИ БОШҚАРУВИДА

«МАЪРИФАТ» ИШ БОШЛАДИ

Ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши рус ва бошқа миллат вакиллари ўртасида ўзбек тилини ўрганишга иштиёқ ва эҳтиёж кундан-кунга тобора ортиб бораяпти. Шуни ҳисобга олиб «Маърифат» халқ дорилфунуни ўзбек тилини ўргатиш курсини ташкил этди.

«Маърифат»нинг ўзбек тили бўлимларида ўзбек тили чуқур ўргатилади, шунингдек, олий ўқув юртларининг кириш имтиҳонларига тайёрлаш, идорадаги турли ҳужжатларни тўғри тўлдириш, илмий тадқиқотларни ёзиш ва ниҳоят, кундалик ҳаётда ўзбекча адабий ва аниқ сўзлашиш бўйича малака оширилади.

Бу халқ дорилфунунида сиз 6 ой давомида эски ўзбек тили — араб алифбосида ёзишни, ўқишни ўрганасиз. Ўзбек ва араб ёзувидаги китоблар, баёзлар, тазкиралар — эски босма ва қўлёзма китобларни ўқишни ўрганасиз. Шунингдек сиз араб ёки форс тилида гаплашишни истасангиз у ҳолда икки йиллик араб ва форс курсларига кириб таҳсил олишингизни тавсия қиламиз. Инглиз тилини ўрганишга қизиқувчиларни эса инглиз тили бўлимига таклиф қилишимиз мумкин.

Курслардаги машғулотларни ана шу тиллар бўйича мутахассис малакали ўқитувчилар олиб борадилар. «Маърифат» халқ дорилфунуни пуллик курсларида ўқишлар муддати қуйидагича:

Ўзбек тилини ўргатиш — 6 ой.

Араб алифбосидаги эски ўзбек ёзувини ўргатиш — 6 ой.

Инглиз тили — 6 ой.

Араб тили — 2 йил.

Форс тили — 2 йил.

Ўқувчилар ва студентлар бир ойга 10 сўм тўлайдилар. Катталар ва ишлайдиганлардан 15 сўм олинади.

Тилларни энг яхши ўзлаштирганларга имтиёзли гувоҳнома берилади. «Маърифат» тилларни ўрганувчиларга қулайлик яратиш учун машғулотларни курсга ёзилганлар ишлайдиган ва ўқийдиган жойларда ташкил этади. Машғулотлар ҳафтада 4 соат ва бир ойда 16 соат давом этади.

«Маърифат» дорилфунуни ўз фаолияти Ўзбекистон жумҳурияти халқ таълими министрлиги ва Тошкент давлат дорилфунуни, Шарқшунослик, Тил ва адабиёт институтларининг ўзбек, араб, эрон ва афғон филологияси кафедраларида ишлаётган мутахассисларнинг ёрдамига таянган ҳолда, улар билан мустаҳкам ҳамкорликда олиб боради.

Агар филолог ва тилшунос мутахассисларда «Маърифат» машғулотларини ўтказиш истаги бўлса биз улар билан шартнома тузишимиз мумкин. Фақат бу ҳақда бизга хабар қилинса бас.

«Маърифат» фаолияти билан боғлиқ бўлган барча масалалар бўйича мурожаат қилиш учун манзилгоҳимизни билдирамиз: Тошкент-700083, «Правда» газетаси кўчаси, 4-уй, 3-қават, 32—33 хона, Ўзбекистон журналистлар уюшмаси Тошкент ташкилоти бошқаруви. Телефон: 33-62-61.

ЭЪТИБОР УЧУН ТАШАККУР

ОДДИЙ деҳқон фарзанди Ҳабиб Мирвалиев ўнинчи синфни битиргач, ўқитувчи бўлиш орзусида Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтига ўқишга кирди. У химия-биология факультетини тугатиб қўлига диплом олганида 1954 йил эди. Педагоглик фаолияти ана шу санадан бошланди. Жумҳуриятимизнинг Қашқадарё вилоятида, кейинчалик Тошкент вилоятининг Қуйи Чирчиқ (ҳозирги Ғалаба) ноҳиясида билим муассасаларида ёш авлодга дарс берди. Кейинчалик ўзи илм олган қадрдон пойтахтимизнинг Киров ноҳиясидаги 274-ўрта мактаб бағрига қайтди. Бу ерда ўттиз йилдан кўпроқ ишлади. Камтар, малакали педагог сифатида обрў-эътибор топди.

Чиндан ҳам меҳнат инсонни улуғлар экан. Буни шу мактабда кўп йиллардан бери ўз бурчини сидқидилдан ўтаб келаётган меҳнат таълими ўқитувчиси Аҳрор Яхёев фаолиятидан ҳам билса бўлади. У ўқувчиларнинг жони-дили. Устахонада ҳам, мактаб боғи юмушларида ҳам ҳамиша ёнма-ён. Ҳали шу пайтгача бирор болага товушини баландлатганини на ҳамкасблари, на шогирдлари билишмайди. Иш билади, иш ўргатади, иш талаб қилади. Дарсдан бўш пайтларида талабалари билан ота-болалардек очилиб, сочилиб эркин суҳбатлашади. Маслаҳатларини аямайди. Шундан бўлса керак ўқувчилар ҳам уни астойдил қадрлашади. Болалар ҳурматини қозонган педагог ҳамкасбларининг иззат-икромига сазовор бўлиши ҳам шубҳасиз.

Яқинда мактаб коллективи кўп йиллар мобайнида самарали ишлаган ҳар иккала ўқитувчининг 60 йиллигини нишонлади. Педагоглар, ота-оналар, шогирдлари уларни қутлашди. Меҳнатлари зое кетмаган ўқитувчилар ўзларига билдирилган эътибор учун йиғилганларга миннатдорчилик билдирдилар.

С. ҲАСАНОВ.

Баҳор илҳомлари.

Ҳ. СОЛИҲОВ сурати.

ЭНГ СЎНГГИ МАЪЛУМОТЛАР

Аҳоли сони, унинг табиий ўсиши, шаҳар ва қишлоқда истиқомат қилувчилар — бу ва бошқа жуда кўп энг сўнгги маълумотлар «Финанси и статистика» нашриёти томонидан тайёрланган СССР аҳолиси йиллик тўпламида келтирилади. У биргина мутахассислар, тарғиботчи ва ташвиқотчилар учунгина эмас, кенг китобхонларга ҳам қизиқарлидир. Жумладан, Ўзбекистонда ҳар минг аҳоли ҳисобига ўртача 35,1 бола туғилган бўлса, Тошкент вилоятида бу кўрсаткич 32 нафарни ташкил этар экан.

Ушбу нашриёт яна бир тўплам — СССР савдоси китобини ҳам чоп этди. Унда иттифоқдош жумҳуриятларнинг ўзини ўзи моллар билан таъминлаши, четдан маҳсулотлар келтириши каби маълумотлар биринчи марта эълон қилинган.

Л. АЛЕНКИН.

Муҳаррир ўринбосари С. Ғ. МУСАЕВ.

Р. 04265 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. Д.—1795. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12